

44

regum dyademate delectabiliora redduntur. hec ille. **S**3 et de hac materia plurima alibi sunt conscripta.

ExPLICIT liber secundus de solatione theologie. **I**ncipit liber tercius continens solationum remedia oportuna contra illa turbationa que opponuntur modo et quieti. **C**apitulum primum continens consolationes super inquietudine temptationum in genere.

Tercio principaliter .xx. et vno tristibus supradicte dñe consolatrici principali appropinquantibus et ei affatibus vnus ex eis propter inquietudinem temptationum in genere ante ceteros ipsam est allocutus his verbis. **O** dña clementissima nimis vepoz temptacionibus et vestra consolatione summe indigeo. **E**t illa eidem defestiz de suis puellis tres adiunxit. quatenus dicto tristi solationem impenderent quantam possent.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. **O** homo dic nunquam audiuisti illud poetarum cum leuius communia tangunt. **S**i non audiuisti tene per experientiam ita esse. **Q**uid ergo. **P**rofecto sequitur hic si hucusque temptationibus es veratus. et grauius hoc portasti. quam non tam egre feras ammodo. sed de necessitate virtutem faciens plus solito leuiter portes. **Q**uippe temptari passio est inuitabilis et communis omnibus deo seruire incipientibus atque deo acceptis. siue signum preciosum diuine dilectionis. **V**is scire quod temptari passio est inuitabilis. **A**udi magnum patrem Augustinum premonitos inquit vos esse volo neminem super terram absque temptatione victurum. **V**is scire quod hoc accidens deo seruire incipientibus specialiter sit commune. **A**udi ecclesiasticum. **F**ili inquit accedens ad seruitutem dei prepara aiam tuam ad temptationem. **V**is scire quod sit commune deo acceptis siue signum diuine dilectionis. **A**udi angelum Raphaelis thobie loquentem. **Q**uod inquit acceptus eras deo **n**ecessse fuit ut temptatio probaret te. **O** signum rei optime tante dignationis diuine. tante dilectionis et gratie. signum eterne felicitatis firmissime sperande.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. **N**unquam non materiam gaudij ferre poteris. aut gaudio molestaris. **E**st profecto temptatio quiddam gaudiosum. i. gaudio plenum. **A**udi iacobus alphei. **O**mne inquit gaudium existimate fratres mei cum in temptationes varias incidetis. omne inquit gaudium seculi sicut equalentiam. vel potius sicut eminentiam. **S**ed quod dicit existimate. absit ita obere intelligi. quod talis et tantus apostolus ab vtero matris sanctus et propter similitudines in facie et moribus fratris domini dicitur. velit quoscumque sicut hanc estimacionem de rebus

ut quod est lutuz estimem? auruz. Absit hoc frater absit. Vnde hinc
 veritatem temptationes varie sunt omne gaudium predicto modo
 siue materia maximi gaudij qd et apparet si adesset estimatio. Nec
 mirum. nam et nunc terrena quedam et transitoria parum vl' nihil
 bonitatis habentia. virtute estimationis censentur esse optima
 et quibz sunt peiora dicuntur esse multo meliora. Non ne em' omne
 viuum est nobilius q' non viuum. Aurum igitur atq; lapides pre-
 ciosi et cetera huiuscemodi que omni vita carent sunt hinc veritatez
 peiora quedam q' formice. q' musce. q' aranee. q' minimus floscul'z
 campi. vel folium arboris. vel pilus capitis. Nec em' et similia vl'
 viuunt vita sensitiua. vel vita plante seu vegetatiua. et tamen lapi-
 pides preciosi aurumq; et argentum et cetera metalla dicuntur p'
 dictis viuis multo esse meliora. et sunt magis acceptabilia. Cur h'
 pfecto sola estimatio hoc facit. Sic est etiam de denario vel floze
 no figuram habente seu regis ymaginem. qui quidem hinc veritate
 non plus valet q' si tali nummismate omnino careret. Q' ergo pl'
 valet hoc est solum ppter estimationem quam vulg' de ipso habet
 Si igitur estimatio etiam falsa facit res valer' quanto magis vera
 estimatio de valore temptatōnis est habenda et omni gaudio mū-
 di. saltem hinc equiualenciam preferenda. hoc tene hoc firmissime
 crede fidem testimonio tam excellentis apostoli utiq; veridici fas-
 ciente.

III. CONSIDERATIO.

Quercia puella sic ait. O si scires frater quanta temptatō operat'
 bona. non sic temptatō te grauaret. Ecce temptatio erudit. tē-
 tēptatōe hūilitas p'ficat. tēptatio v'cutes custodiri facit. tēptatio v'
 cuti adicit. Rursū tēptatio iustos p'bat. tēptatō etiā modicū durās
 p'batā fidē magnificat. tēptatio p'feritiz patiētis populū edificat
 temptatio i futuro coronat. **Q**uis scire q' tēptatō erudit. **L**ege ec-
 clesiasticum. Qui inquit non est temptatus qui scit. qui non est ex-
 pertus. Pauca recognoscit. qui temptatus non est qualia scit. **V**is
 scire q' temptatione humilitas p'ficat. **A**udi gregorium doctorem
 egregium per temptationem inquit humilitas p'ficat que mentem
 ab elatione custodit. **A**udi eundem itidem. **D**ia inquit d'itoris di-
 spensatione agitur. vt de se d'fidens anima dispensatozia temptatō
 ne pulsecur. quatenus infirmata quid sit inueniat. et p'sumptōnis
 p'prie fastum deponat. **V**is scire q' temptatio virtutes custodiri fa-
 cit. **A**udi predictum doctorem iterum. **S**ancti inquit viri cum ml'
 ta se p'ficere virtutum p'speritate d'siderant. quodam fraterne di-
 spensationis moderamine exerceri se etiā vel temptatōibus exul-
 tant. qz tanto robusti' acceptam virtutum gloriam custodiunt. qn-
 to temptationis impulsu d'cussi infirmitatem suam humili' agnos-
 cunt. **V**is scire q' temptatō virtuti adicit. **A**udi senecā illū illustre

Mulcum inquit adicit sibi virtus laceffita. Audi et econtra leonez papam. Nulla inquit lunc sine temptationum experimentis opera virtutis. Porro si vis scire q̄ temptatio iustos p̄obat. Lege ecclesiasticū. Vas inquit figuli p̄obat fornax: et homines iustos tēptatio. Vis scire q̄ temptatio et que breuiffima est censenda p̄obata tam fidem magnificat. Audi apostolorum p̄ncipem. Modicum inquit nunc si oportet contristari in varijs temptationib⁹. ut p̄obatio fidei vestre p̄ciosior sit auro quod per ignem p̄obatur. Vis scire q̄ temptatio p̄esertim patientis populū edificat. Lege scripturam de thobia sic dicentem. Hanc temptationem ideo permisit dominus euenire illi ut posteris daretur exemplum patientie illi⁹. Vis postremo scire q̄ temptatio in futuro coronat. Audi saraz thobie iunioris coniugem deo loquentem. hoc inquit habet p̄o certo omnis qui colit te. quia vita eius si in p̄obatione fuerit. coronabitur. si autem in tribulatione fuerit. liberabitur. non em̄ delectaris in perditionibus nostris. Audi quoq; et iacobum alpheii. Beatus inquit vir qui suffert temptationem. quoniā cum p̄obatus fuerit accipiet coronam vite. quam repromisit deus diligentibus se. Econtra ad sensum contrarium. Audi magnum patrem Augustinum. Profectus inquit noster p̄ temptationem nostram fit. nec sibi quisq; innotescit nisi temptatus. nec potest coronari nisi vicerit. nec potest vincere nisi certauerit. nec potest certare nisi inimicum et temptationes habuerit.

¶ Secundum capitulum continens consolationes super temptati onibus dei

Secundo post p̄missa ad p̄memoratam dominam cōsolatricem illustrem accessit et alius tristis de ipsius dei temptationib⁹ conquerendo. cui mox illa tres de suis puellis p̄o cōsolatione ei impēdenda deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice si temptat te deus malum aliqd̄ pene inducendo. scrutare scripturas et consolaberis. quippe in baruch de deo sic scribitur. qui induxit vobis mala ipse rursum adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra. Est ne hecque consuetudo ipsius dei. Sunt ne isti erga homines mores sui. Profecto negare non poteris. nisi q̄ scriptura mentiatur dicere velis. Absit hoc et semper absit. Verba sunt p̄phetica p̄mo verius dei verba. Nimirum multipharie multisq; modis olim deus locut⁹ est p̄rib⁹ i p̄phetis. Verba aut̄ dei nō trāsibūt. Quapropter propensius nota hoc. quod dicit iste p̄pheta. Induxit inquit vobis mala. Qualia inquires. certe mala alicuius pene. Nunqt̄ lōga. certe non. Inam breue est omne quod finem habet. Sed ecce finis ad quem mala propter p̄obationem vestrā inducta terminat.

7
quia ipse rursus adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra. que erit sine fine. Cessabunt ergo mala. et ut soror mea post me locutura testabitur. mox super inductis bonis cedent iocunditati vestre. cedent omnino saluti. quippe salutis status. exclusis cunctis malis. est omnium bonorum aggregatione perfectus.

II. CONSIDERATIO.

Secunda igitur puella sic ait. Ut quid ponderas temptationem. Nunquid non satis est inurbanum rem huiusmodi modicam atque momentaneam aggrauare et non magis patienter tolerare. Ecce a deo quouis temptatus tedio te reputas derelictum. cum hoc quo temptaris deberes pro nichilo computare. considerato saltim quod sit modicum et maximo bono compensandum. considerato quod momentaneum sit atque tibi pro solacio acceptatum et in eternum nihilominus beneficium si non ponis obicem commutandum. Audi quanta digitione quandoque consolatorie deus maiestatis puerili tue conditioni descendens per filium amos dignatus est tibi loqui. Ad punctum inquit in modico dereliqui te. et in miserationibus magnis congregabo te. in momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te. et misericordia sempiterna misertus sum tui. Est ne ira talis domini exercituum. est ne talis eius indignatio. Vere si est talis non irameretur vel indignatio dici. sed potius solacium iudicari. Ad punctum inquit et in modico dereliqui te quasi dicat. Ad punctum quidem ne deficeres si temptatio esset longa. et in modico ne te grauareret nimis si esset magna. In momento inquit indignationis. quasi dicat ira indignationis mee est quasi momentanea. Abscondi faciem meam parumper a te. quasi dicat. hoc ludo ostendo me tibi fore placabilem sine mora subsequente misericordia sempiterna. Quocirca frater ymagineris quod pius pater et misericors temptat te spe quadam indignationis qua se habet ad te. Ad modum matris vel nutricis cum infante ludentis. que quasi indignationem ostendens abscondit faciem suam digitis. Sed parumper sic facies eius velatur. Nam mox depositis digitis infantem dulciter arridet et intuetur. ac crebrius osculatur. cuius quodammodo simile pater misericordiarum circa te operatur. dum parumper te temptando quasi propicia sua facie a te abscondita. indignari tibi videtur. sed parumper quia mox delicta iuuentutis tue ignoscendo. misericordia sempiterna tui misereatur. ac velut pater filii prodigi reconciliatum osculatur.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Cur dei temptationem refugis quasi sit aliorum temptationibus similis. Scito hoc nequaquam esse. Nimirum dyabolus temptat. ut peruertat. caro temptat ut illicitat. mundus

temptat ut decipiat. Homo temptat ut sciat vel experimentum capiat. Sed quid deus? Certe teste alpheii filio. Deo intemptator malorum est. ipse enim neminem temptat temptatione scilicet aliorum temptat tamen. sed non fraudulenter sed salubriter. Aliter propheta dauid non dixisset. Proba me domine et tempta me. ore renes meos et cor meum. temptat igitur deus ut probet. id est ut probatos ostendat et eosdem remuneret. Nonne sic deus temptauit abraham quem propter obedientiam. quem ostendit paratus filium immolare remunerauit benedictione illa solenni. quaz liber genesios manifestat. quia inquit fecisti rem hanc. et non pepercisti filio tuo unigenito propter me. benedicam tibi et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi. et sicut harenam que est in litore maris et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre. quia obedisti voci mee. Sane deus respectiue in paucis temptat et in multis remunerat. Nonne hoc scriptura de iustis dicit. in paucis vexati. in multis bene disponuntur. quoniam deo temptauit eos. et inuenit illos dignos se. Quos igitur deus temptat si dignos eos inueniat multis quidem tam animarum quam corporum bonis dispositionibus remunerat. et in super pro mercede dignis se seipsum donat qui utique teste scriptura est merces magna nimis.

Capitulum tercius continens consolationes super temptatione et impugnatione dyaboli.

Tercio pro premissa ad dominam consolatricem sepe dictam accessit et alius tristis temptationibus dyabolicis tribulatus quod dum conquestus esset. mox illa eide pro consolatione de suis puellis tres assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Quid sollicitaris de antiqui hostis impugnationibus qui non potest temptare potest nisi quantum permittitur. Sed quantum inquires. Scias primo quantum non et audi apostolum. Fidelis inquit deus est qui non patietur vos temptari supra id quod potestis. sed faciet cum temptatione patientum ut possitis sustinere. Si modo scire velis quantum permittitur et ad quid. Audi magnum patrem Augustinum. tantum inquit admittitur dyabolo temptare. quantum tibi potest ut exercearis. ut proberis ut que te nesciebas. a te ipso inueniaris. Sed quid. Est ne modicum a se inueniri. Pro certo inuentio sui ipsius pro se perditum melior est inuentio thesauri auri et argenti quemadmodum per dicitur de perditione sui dicit saluator. Quid proficit homini si lucretur uniuersum mundum. seipsum autem perdat. et detrimentum sui faciat. Quid ultra. Est ne modicum in bello spirituali exerceri. Profecto non. sed est exercitium tanto superius. quanto inferius est militare mundo militia seculi quam militare deo regi celi. et quemadmodum spiritualia

E

superant corporalia ita omnino superat omnia exercitia mundi. Denique est ne modicum probari seu probatum christi militem fieri. certe non quemadmodum non est modicum a deo commendari. quippe teste scriptura ille probatus est quem deus commendat: qui nimirum non commendat mediocriter. sed sicut superexcellens est. sic commendat coram sanctis suis et angelis superexcellenter

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice forsitan idcirco temptaciones dyaboli primescis quia exercitatus es. Dicente magno anthonio ad discipulos. exercitatos habemus inimicos. vel quia invidiosus est eodem dicente eisdem. varias demonum nostris insidias. vel quia inuisibilibus insidijs occulte impugnare solitus est dante illo cassiodoro. Bellum graue est quia occultum quia hostis insidie non videntur. Times etiam forte. quia impetuosus est toto conatu seu quantum vnquam potest voluntarius impugnare. Sed hec te non deiciant impetum inimici ne timueris. Audi iohannem os aureum. In primis inquit grauis et insufferibilis est impetus dyaboli. quem si quis forti animo sustinuerit. in secundo inueniet eum infirmiozem. Quanto enim plus percussus fuerit magis refrigescit et deficit. Audi eundem itidem de temptatore redemptoris nostri loquentem. Non inquit impulit. non tetigit. sed tamen dixit mitte te deorsum. ut intelligam quod qui obedit dyabolo ipse se disponit. dyabolus enim suggerere potest cogere non potest. Verum ad deprehendendum occultas maligni spiritus insidias attendendum diligenter secundum doctrinam gregozij qualia suggerat. Quis inquit spiritus sit qui loquitur ipsa suggestio declarabit. semper enim spiritus naturalis mellia. spiritus mundi vana. spiritus malicie semper amara loquitur. Est et leuostra insidias dyaboli et paratum remedium. quod tradit magnus anthoni. Varias inquit demonum nostris insidias credulitatem nominis christi vestris figite mentibus. et vniuersi demones fugabuntur

III. CONSIDERATIO

Tercia puella sic ait. Scias frater quod qui temptantur a dyabolo si viriliter resistunt. deo et angelis spectaculum sunt. et non nunquam in presenti honozantur. et in futuro coronantur. Vis scire de presenti. Ecce de magno anthonio legitur quod cum quadam nocte a demonibus esset laceratus subito radius quidam lucis et demones et tenebras effugauit. statimque sanatus christum presentem intelligens dixit. Vbi eras ihesu bone vbi eras. Quare a principio non affuisti ut curares vulnera mea. et dominus ad eum sic ait. Anthoni hic eram. Sed expectaui videre certamen tuum. Nunc autem quia tu viriliter dimicasti in toto orbe te faciam nominari.

¶ Porro si de spectaculo simul dei et angelorum et futura coronatione scire volueris. Audi illustrem Ieronimum. Deus inquit ipse omnium rector et dominus cum omni angelorum militia certamen tuum expectat tibi quoque contra dyabolum dimicanti parat eternitatis coronam.

¶ Quartum capitulum continens consolationes super pugna contra vitia et specialiter super temptatione carnis.

Quarto post premissa ad predictam dominam principalem consolatricem accessit et alius tristis de carnis temptationibus tribulatus et vniuersaliter de vitiorum impugnatione querulando cui illa mox prouidit per consolatione de tribus puellis suis.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice de quo querularis si bonum quod inde sequitur scires non tamen querulari deberes. forte dices quod nam boni potest sequi. Defecto non minimum sed vnum de maximis bonorum videlicet humilitas que quanti sit honoris. quanti decoris. quanti dulcoris. quantumque accepta apud deum et per eum remuneranda hoc per sodales meas inferius scire poteris euidenter. forte dices. Est verisimile quod hec ex predictis vitiis impugnationibus innascantur. Est omnino et patet egregij viri gregory scilicet claro testimonio. Ecce quid dicit. Dum inquit vitia nos temptant proficientes in nobis virtutes humiliant. Et idem rursus iehuseum inquit israhel tolerat ut humana mens de se humilia sentiat. dum minima non superat. Rursum idem sic ait. Cum temptamur vitiis diuina dispensatione nobiscum agitur ne virtutibus quibus proficimus extollamur. Si ille et certe bene. Nam et paulus ait. Ne magnitudo reuelationum extollat me. datus est mihi simul carnis mee angelus sathane qui me colaphizet.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O karissime. Nonne graua quandoque reuera toleramus quatenus bona nostra exteriora custodiamus. Eatearis hoc necesse est. Sed quid. Defecto interioris hominis bona in immensum excedunt queque exteriora. Hinc namque de dilectione que interiorius hominem perficit dicit scriptura. Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione quasi nihil despiciet eam. igitur illa potissime sunt patienter toleranda. quibus nonnunquam diuina dispensatione faciente custodiri experimur nostra interiora. Que nam iniquis sunt illa. certe temptationes quibus et impugnationes vitiorum. Audi gregory de hoc egregium testimonium. Tunc inquit interior bene custodimur cum per dispensationem dei tolerabiliter temptamur exteriora. aliquando vitiis. aliquando pressuris. nec temptatio exterior culpam proficit quia interior intentio sursum trahit nec rursus interior intentio in superbiam eleuat. Quia temptatio

exterior humiliat. sic magno ordine cognoscimus in interiori pfectu quid accipimus in exteriori defectu quod sumus.

III. CONSIDERATIO

Tercia puella sic ait. O mi frater si pugnaturus esses in duello nonne te merito consolarentur principis presentia. animositatis tue noticia. diligens pugne aduertentia. principis exhortatio ad pugnandum. et eiusdem adiutorium ad vincendum. tua ab eo subleuatio contra casus. ipsi certamis gratum spectaculum. et corde expectatio in uictorie testimonium et in laboris premium. certe sic. Quid ergo. Defecto per consolatione tua hec omnia haud dubium in meliori consistencia occurrunt in pugna tua contra carnem te temptantes. Vis enim scire quomodo princeps regum terre deus ipse de quo mundi sapientes taliter conclusere. Unus ergo princeps. erga te se habeat in hac pugna. Audi magnum patrem Augustinum. Conatum inquit tuum nouit deus. et voluntatem tuam inspicit. et luctam cum carne considerat et hortatur ut pugnes et adiuuat ut vincas. et certantem spectat. et deficientem subleuat. et Vincentem coronat. hec pater ille.

Sed et hoc non modicum adicit consolationis in temptatione carnis quod persone temptate sperandum est de victoria non solum ratione solius christi. sed et matris eius gloriose interuenientis. de quo ille Cesaris pulchrum refert experimentum. Matrona inquit cuiusdam honesti militis uxor instinctu dyaboli alium admisit. que post tempus aliquod inspiratione diuina ducta penitentia de crimine doluit et adultero peruerso tradidit. Ille uero mariti eius absentiam obseruans domum illius intrauit et cum sola reperisset uerbis solitis ad crimen eam inuitauit. quod cum illa renueret uiuentem opprimere nisus est. et cum uideret se illi non posse resistere. ad totius castitatis patronam confugit dicens. Rogo te domina per illud sanctum aue maria ut liberares me. ad quod uerbum omnis uires deficit in milite. et emarcuit. et sic femina incorrupta euasit. hec pater ille.

Capitulum quintum continens consolationes super difficultate bone uite et uirtuose in principio siue super difficultate que est in principio in deserendo uiciorum delectationes et acquirendo uirtutes.

Quinto post premissa ad illustrem dominam consolatricem sepe dictam. accessit et alius tristis querens consolari super difficultate acquirendi uirtutes et deserendi uiciorum delectationes. cui illa mox per sua consolatione de suis puellis septem assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice cur tantum super difficultate uiciorum delectationes deserendi turbaris. cum hec difficultas in possibilem facilitate omnino sit mutabilis. Si tamen considerares

qualiter ad te ipsa vitia se haberent. **E**cce se habent utiqz tanq̄ ini-
 mica. tanq̄ infesta et anime tormenta: eoqz facili⁹ superanda quo-
 nos min⁹ alliciunt voluptate vlla. **V**is hec scire karissime: **A**udi se-
 necam illustrem. **V**ir⁹ inquit h̄m naturam est: vitia vero inimica
 sunt et infesta. **A**udi rursus de residuo insignem jeronimus. **Q**uid
 inquit oro te iūdo delectationis prestat invidia: quid alter ab o-
 dio mercedis accipit. quid iracūdo furor suus confert: simpliciter
 curre per singula. et inuenies tot anime tormenta: quot vitia: que
 utiqz eo facili⁹ vinci possunt quo nulla nos alliciunt voluptate. **H**
 ille insignis **R**ursus vitia siquas habent delectationes. ille mo-
 mentanee sunt: et nonne talia tam momētanea tanq̄ vilia. sunt ge-
 neroso animo d̄temnenda: atqz idcirco facile deserenda: **A**mplius
 vitiōz delectationes sique sunt d̄temptibiles faciunt ac totaliter
 d̄fundunt: nonne ergo detestande sunt et facile deserende existūt.
Deniqz sicut cor virtuosum d̄parabile est celo qd̄ deus inhabitare
 delectatur. deus inquā quem ut dicit insignis jeronim⁹ non auro
 templa fulgentia. non gemmis altaria distincta delectant: sed aīa
 virtutib⁹ ornata. cuiusmodi animā pater clareuallis celum vocat
Sic per oppositum cor vitiosum potest dici infern⁹. **N**az ad modū
 inferni est habitatio demonum: habens ad modū inferni tenebras
 ignorantie. ignem p̄aue d̄cupiscentie: et vermem remordentis cō-
 scientie: tale cor habentes infernum p̄occupant quasi timeant se
 ad ipsum nimis tarde p̄uenturos. **N**onne ergo vitiōz delectatōs
 que cor hominis tale faciunt. et ad penas futuras intolerabiles
 pariter et interminabiles disponunt: sunt facile deserende: certe d̄-
 stat q̄ sic: etiā p̄sus digne.

H. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad scdam partē capituli se d̄ferens sic ait. **A**u-
 di **O** amice verbum gregozij satis egregiu⁹. **S**i inquit foris nos
 studio d̄tra vitiōz incentamenta stringim⁹: etiā ipsa vitia ad vsuz
 virtutis immutam⁹. **H** ille. **S**ed tu in hoc foris studio causaris dif-
 ficultatem: quāuis in virtutum acquisitione difficultatem abhor-
 rere minime oporteret. **N**empe difficultates salubres sunt. quādo
 etiā eas inordinatis d̄tingit cupiditatib⁹ non deesse: quanto em̄
 amariores sunt tanto magis deum homini dulcescere faciunt. **A**u-
 di magnum patrem **A**ugustinum deo loquentem. **D**atiebar inquit
 in cupiditatib⁹ meis amarissimas difficultates: te tanto magis p̄-
 spicio. quanto min⁹ sinebas mihi dulcescere qd̄ non eras. **H** ille.
Sed ex alio capite in virtutum acquisitione difficultatum p̄cedit
 utilitas: nam id sepe qd̄ laborios⁹ acquiritur carius habet⁹: eoqz
 magis tenaciter possidetur. **S**ed et de illa generali iusticia de qua
 in ethicis affirmatur q̄ om̄es virtutes d̄plectat⁹: **D**icit sic et n̄ra
 ethica. **S**i iusticiam quis diligit labores h̄mōi id est difficultates

magnas habent virtutes. Sobrietatem em̄ et sapientiam. i. temperantiam et prudentiam docet. iusticiam et virtutem. i. fortitudinem supple etiā docet quibus vtili⁹ nihil est in vita hominibus. Et nonne libenter quemadmodū et feliciter difficultatem illam pateris seu laborem q̄ ad p̄fatas virtutes cardinales terminantur quibus h̄m sapientem in vita hominib⁹ nihil vtilius reperit⁹. An vis scire q̄ vtiliter vite hominuz que adhuc in p̄batione est et temptationib⁹ varijs impugnat⁹ per dictas virtutes. temperantiaz. fortitudinem iusticiā. et prudentiaz sit p̄uisum. Audi quondaz magni patris p̄sillam. In regione inquit intelligibilium beata vita in fonte suo bibitur. inde aliquid aspergitur huic humane vite vt in temptationib⁹ hui⁹ seculi tēperanter. fortiter. iuste. prudenter viuat⁹. Q̄sentiam forsitan inquires p̄ dictis virtutib⁹ tam vtilib⁹ vel aliquā pati difficultatem. veruntamen p̄ ipsarum vtilitate perfectius intelligenda scire vellem cur illas cardinales appellares. Ecce de hac ratione ad p̄sens d̄tenteris. Idcirco eas appellauerim cardinales qz cum teste virtutū summula virt⁹ sit habit⁹ electiuus ad modum cardinalium hee virtutes summum pontificem vel dispositiue eligunt illum qui est pontifex futurozum bonoz vt in mentis p̄sidentis d̄sistorio decernat in omnib⁹ et per omnia quid vtili⁹ sit agendum.

III. CONSIDERATIO

Tercia puella sic ait. O frater sine virtute infirm⁹ es vt pote nō vilitur⁹. Eac ergo in acquisitione virtutū infirmis similiter q̄ in remedijs maxime finem spectat quē etiā expectant. Quocirca si virtutum acquisitione curari desideres. tunc ope preciu⁹ est. vt magis q̄ iniciū finem d̄sideres. Nimirum q̄ finis delectabilis difficile p̄ncipiū subsequat⁹ patet per ydoneos testes. Audi illustre senecam. Iniciū inquit eundi ad virtutes arduuz est qz hic primū inbecille mentis et egre est formidare inexperta. Itaqz cōgenda ē vt incipiat. deinde non est acerba medicina. p̄tin⁹ em̄ delectat dū sanat aliozum remediozum post sanitatem voluptas est. Audi quoqz et quondaz huic d̄sonum euangelicum apparatus. Angusta est inquit via que ducit ad vitam. qz nō nisi angusto inicio incipitur p̄cessu vero temporis ineffabili delectationis dulcedine dilatat⁹. Deniqz audi et verba h̄ijs d̄formia ipsius Salomonis. Ducam inquit te per semitas equitatis. i. per artas vias iusticie seu virtutis quas cum ingressus fueris non artabuntur gressus tui et currens n̄ habebis offendiculum.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Eosicā fr̄ audiuisti ethicū illd̄ q̄. s. v̄tus est d̄ bono et difficili. et licz bonū q̄dē appeteres. m̄ icōmodū difficultatis abhorres. S̄z p̄fctō n̄ d̄beres. Nōne expediēs r̄putares

unum aliquod breui sustinere incommodum pro re tali qua adeptamox simul omnia incommoda tibi pene totaliter essent adempta. Reputarem quidem inquires si res talis appareret. **Q**ueso igitur senece illi illustri fidem accommoda. et attende quantum contra uniuersa incommoda virtutem adipiscens comodum permittat. **Q**ueadmodum inquit minuta lumina claritas solis obscurat. sic dolores. molestias. iniurias. virtus magnitudie sua elidit atque opprimit. nec magis ullam portionem habent incommoda cum in virtutez inciderint quam in mari nimbis. **N**ec ille de virtute. quam idem virtutum amator asserit contemnere tam incommoda male fortune. quam etiam comoda bone. **U**num inquit hominis bonum ipsa virtus est que inter hanc fortunam et illam. superba incedit cum magno vtriusque contemptu. **N**on igitur incommodum difficultatis quod eius adoptionis principio adherere desuevit plus attendas quam in auri vel argenti acquisitione attenderes. **N**imirum predicto illustri testante. nulla possessio. nulla vis auri et argenti plura quam virtus estimanda

V. CONSIDERATIO

Quinta puella sic ait. **O** homo parui cordis parumque circumspicete. **S**i te virtutum in aggressu difficultas terzet. cessaret homo de facili. si tamen tu circumspiceres quanta virtus bona deferret. **N**imirum virtus confert sanitatem. confert fortitudinem. confert longeuitatem. confert pulchritudinem. confert habitum optimum. confert ornatum. confert et conuiuium. **V**is scire quod virtus ad modum medicine sanitatem conferat. **A**udi gregorium hoc ergegie breui sermunculo declarantem. quid est inquit virtus nisi medicamentum. et quid est vitium nisi vulnus. **S**ed et ecclesia cantat Sanate egros moribus nos reddentes virtutibus. **V**is scire quod virtus fortitudinem conferat. **A**udi virtutis etymologiam. **V**irtus quippe dicitur quasi vis intus. vel quasi viros mentis. vel quasi viribus nitens. vel quasi viri status. vel quasi virum tuens. **V**nde quidam dixit. **V**irtutez dico eo quod vi tueat possessorem. **V**is scire quod virtus longeuitatem conferat. **A**udi illustrem Senecam. **P**otest inquit nostra prudentia longiorum progare huic corpusculo moram. si voluptates quibus maior pars perit poterimus regere et cohercere. **H**ic ille. sed quid. **D**efecto hoc potest fieri per virtutes que secundum aristotilem illum in suis moralibus sunt circa voluptates. ipsas scilicet coloribentes et ad discretum regimen rationis conferentes ac diuini per consequens viuere facientes. **V**is scire quod virtus pulchritudinem conferat. **A**udi rursus illustrem senecam. **E**rrare inquit mihi visus est qui dixit **G**ratiosus est pulchro veniens e corpore virtus. non enim villo honestamento eget ipsa magnum sui decus est. et corpus suum desecrat. quod et perfidus ille considerans virtus inquit est animi habitus. nature decus. **V**is scire quod virtus habitum optimum conferat. **A**udi prefatum aristotilem in suis moralibus. **H**ic quidem dicit quod habitus mediis in omnibus

laudabilis. Dicit etiam q̄ virt⁹ est habit⁹ immedietate cōsistens
quo ad nos. Ex quo sequit^r q̄ est habit⁹ nobis bene p̄portio natus
Dixisse etiam inuenit^r q̄ virt⁹ est optim⁹ habitus. Vis deniqz scire
q̄ virtus ornatum d̄ferat. Audi iohannem os aureū taliter de or-
natus anime spoliatione d̄querentem. Nos inquit omne temp⁹ vi-
te nostre d̄sumim⁹ expoliantes d̄nāz diuersis virtutib⁹. ad ornātes
ancillam diuersis ornatib⁹. Nec ille qui plane per oppositum ei⁹
q̄ dicit de ornatu ancille. i. carnis. supponit q̄ virtutes si adessent
ornat⁹ essent d̄ne. i. ipi⁹ anime. Postremo vis scire q̄ virtutes cō-
uiuium d̄ferāt. Audi gregozium et ipi⁹ de p̄posito sub typo filio-
rum job egregium testimonium. Elij inquit per domos diuinū fa-
ciunt. dum virtutes singule iuxta modum p̄prium mentem pascunt

VI. CONSIDERATIO.

Sexta puella sic ait. O frater karissime vt virtutū difficultates
libenti⁹ feras p̄ter iam per sorozem meam narrata. Audi ad
huc bona alia que per virtutes d̄ferunt. Cōferunt nanqz virtutes
nobilitatem. diuitias. regnum. munimen. potentiam. laudem. et
honorem. Vis scire q̄ virtutes nobilitatem d̄ferant. Audi illustres
senecam quo ad nobilitatis inchoationem. quis inquit est genero-
sus. ad virtutem a natura d̄posit⁹. Audi quoqz et p̄clarum jeroni-
mum quo ad nobilitatis p̄fectionem. Summa inquit apud deuz no-
bilitas est clarere virtutib⁹. Vis scire q̄ virtutes diuitias d̄ferant.
Audi patrem clareuallis. Vere inquit diuitie non opes. s̄ virtutes
sunt. quas secum d̄scientia portat. vt in eternum diues fiat. Vis sci-
re q̄ regnum d̄ferant. Audi magnum patrem Augustinum. Mens
inquit non potest habere regnum virtutum nisi p̄imum excusserit
iugum vitioz. hec ille. Qui per hoc supponit q̄ homini virtuoso
penes mentē seu animū. per ipsas vtutes acq̄rit regnū. Vis scire q̄
vtutes munimē d̄ferāt. Audi ciceronē locutorē egregiū. Sapiētis
inqt aim⁹ vtutib⁹ oib⁹ vt meib⁹ est sept⁹. Vis scire q̄ vtutes potē-
tentiā d̄ferāt. Audi qd̄ dicat quidā euangelic⁹ d̄mentator. Gradif
inquit violentia est in terra nasci. et celum rapere. et habere p̄ vir-
tutem. quod per naturam nō possum⁹. Vis scire q̄ virtutes laudez
d̄ferant. Audi quid dicitur in virtutum summula q̄ ethicam vocāt
Ibi quidem dicitur q̄ virtuosus laudat^r ab omnib⁹. Audi quoqz et
ex nostra ethica verbum illud. Laudemus viros gloriofos. homi-
nes diuites in virtute. Vis deniqz scire q̄ virtutes honorez d̄ferāt.
Audi insignem boetium qui sic dicit. Nō virtutib⁹ ex dignitate. s̄
ex virtutib⁹ dignitati honoz accrescit.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. O homo dilecte vt virtutum difficulta-
tes libenti⁹ patiaris. scias q̄ p̄ter que iam per duas sorozes
meas sunt narrata etiam alia bona sunt adhuc digne ponderanda

que per virtutes obtinentur: videlicet honestas. dignitas. perfectio. vita celestis. premium. beatitudo. et p[er]henne gaudiu[m]. Vis scire q[uod] virtutib[us] quis honestatem a[ds]equatur. Audi sententiam cy[cer]onis. Virr[us] inquit et honestas nomina diuersa sunt. res aut[em] subiecta p[er] se eadem. Vis scire q[uod] virtute quis dignitatem a[ds]equatur. Audi boetij sententiam. Virtuti inquit p[ro]pria dignitas inest. Vis scire q[uod] quis virtutib[us] perfectionem a[ds]equatur. Audi illuz gentile arestotilem loquoz. hic dicit in suis moralib[us]. q[uod] virtus habentem perficit et op[er] ei[us] bonum reddit. Dicit quoq[ue] et idem alibi. q[uod] virtus est dispositio perfecti ad optimum. Vis scire q[uod] quis virtute celestem vitam a[ds]equatur. Audi cuiusdam anacharite de alijs quibusdam loquentis sententiam. Vos inquit patres celestem diuersationem habentes. celestem et sapientiam possidetis. nihil miruz est leuatoz vos operib[us] video. et superiora sectantes. quid dicā. Virtute em[en] etiam transpositi estis super terram vosmetipsos ex toto alienantes ab ea. quid dicā. vos terrenos angelos et celestes homines dicens. non peccauerim. Vis scire q[uod] virtute quis premium cōsequatur. Audi rursus sententiam insignis boetij. Nunquā inquit sine pena sunt vitia. nunq[ue] sine premio sunt virtutes. Si vero scire desideras q[uod] sit premium. ecce secundum illustrem senecam nullū virtutuz precii dignum ipsis extra ipsas est. sed p[er] meliori sententia. Audi magnum patrem augustinum. Premiū inquit virtutis erit ipse qui virtutem dedit. Vis nunc vlteri[us] scire q[uod] virtutib[us] quis beatitudinem a[ds]equatur. Audi cy[cer]onis p[ro]uis gentilis catholicam sententiam. Sunt inquit nobis innata virtutum inicia. que si adclere pateremur. nos ad beatitudinem cum diuino munere ipsa natura p[ro]duceret. Idē quoq[ue] sic dicit. In quo virtus est. nihil ei deest ad bene ac beate viuenduz. S[ed] et puto similiter audienduz quēdam Macrobiū. Nā sole inquit virtutes faciunt beatum nullaq[ue] alia via quisq[ue] hoc bonuz adipiscitur. Vis demum scire q[uod] q[ui]s virtute gaudium perpetuum a[ds]equatur. Audi illustrem senecaz. Improbe inquit voluptates nō sunt solide. non sunt fideles. etiam si non nocent fugiunt potius aliq[uod] bonum mansurum circūspice. sola virtus p[re]stat gaudium perpetuum securum.

Capitulum sextum de inens a[ds]olatiōis sup[er] laborib[us] in genere.

Dexto post p[re]missa ad dominam consolatricem p[ri]ncipalem accessit et tristis laborib[us] atcediatus petens ab ea a[ds]olari. Ad illa eidem p[ro] consolatione sibi imp[er]denda de suis puellis tres a[n]nno deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Amice karissime q[uoniam] sicut dicit egregius pastor gregori[us]. Subleuatio laboris est visio collaborantis. Idcirco vide collaborantes. Vide q[uod] homo nascitur ad laborem.

quod si bene videris. cur de laboribus querularis. Velles ne exem-
ptus esse pre ceteris. **A** quib⁹ nec prophete. nec apostoli exempti fu-
ere. sed nec ipse dei fili⁹ in carne. **Q** si horū vis esse soci⁹ solati-
onis. sis et laboris. et exemplum eorum sequaris. Nonne vides no-
biles homines delicatos et passibiles grauib⁹ hastiludiorū et tor-
neamentatorū conflictuum et aliorū militariū exercitiōz et pe-
riculosis laborib⁹ se ingerere nulla ex causa magis q̄ quia verecū-
dantur suorum progenitorū et sibi similitudine exempla nō imitari. ad-
positum autem nonne exemplum habes in prophetis. **A**udi iacobum
alphi. **E**xemplum inquit accipite fratres longanimitatis et labo-
ris et patientie per prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Vi-
de etiam quis ille fuerit qui dicebat. **P**auper sum ego et in labo-
ribus a iuuentute mea. exaltat⁹ autem humiliat⁹ sum et turbatus
Ecce ille humiliatum et conturbatum se dicit ratione exaltationis
non ratione paupertatis et laboris. **N**onne etiam exemplū habes
in apostolis. certe sic. nam aliter paul⁹ se alijs comparans non dixi-
set. ampli⁹ omnib⁹ laboraui si non et ipsi alij laborassent. **N**onne
et perutile et precipuum exemplum habes in ipso christo cui⁹ ex-
plum est quasi scutum quoddā cordium. **I**uxta illud tironū. dabis
eis scutum cordium laborem tuū. **N**imirum labor contra temptatiōs
demonum est quasi scutum cordium. quemadmodū vacantem otio
tanq̄ dicto scuto non munitum demones inuadunt iaculis tempta-
tionum. **D**eniqz considera pensus dictum illō patris clareuallis
Qui in labore hominum nō sunt. in labore pfecto demonum erūt
Sed nec postremo pretereundum iudico verbū notabile cycerois
rethoris eximij. **S**icut inquit contra naturāz magis est detrahere al-
teri sui om̄odi causa. q̄ mors. q̄ dolor. **I**ta magis s̄m naturam pro
omnibus si fieri posset labores et molestias suscipere q̄ viuere sine
molestijs in maximis voluptatib⁹.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. **O** karissime q̄ grat⁹ sit deo labor hoīs
cui tamen adest rectitudo intentionis. nouerunt illi potissime
qui semper vident faciem patris et agnoscunt erga laborantes be-
niuolum vultum domini sui dei omnipotentis. **Q**uocirca et ipsi mī-
stri ei⁹ scz angeli sancti suo se domino cōformantes credendi sunt
ad eosdem laborantes gratiam habere non modicam ipsos. quia
nonnunq̄ vel spiritualib⁹ solationib⁹ visitare. **A**d quod speran-
dum sed non nobilib⁹. non potentib⁹. non diuitib⁹. om̄odis suis
vacantib⁹. **S**ed magis humilib⁹ recta intentione laborantibus. **I**d
magna occasio potest esse qd̄ circa pastores gestus est qui hora de-
minice natiuitatis erant in regione eadem que est circa bethleem
vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregē suum. **V**is
igitur scire quid circa istos gestum sit. **A**udi patrem clareuallis p-
opposituz ad ipsos de magnis loquentē. **Q**m̄ multi inquit nobiles

3

szm carnem. q̄ multi potentes hora illa in stratis mollib⁹ quiesce-
bant et nemo eorū dign⁹ habitus est nouam lucem videre. magnū
illud gaudium scire angelos audire cantantes. gloria in excelsis
deo. supple sicut predicti pastores. Agnoscant igitur homines q̄a
qui nō in laborib⁹ hominum exercentur. ab angelis visitari nō me-
rent⁹. Agnoscant q̄ placeat supernis ciuib⁹ labor cui⁹ est intentō
spiritualis. q̄n quidem et illos tam felici dignant⁹ alloquio affari. q̄
corporali urgente necessitate laborant p̄ victu corporis.

III. CONSIDERATIO

Tercia puella sic ait. O amice idcirco forte abhorres laborare
q̄ vel nonnulli labores vident⁹ efficaciam nō habere. vel q̄ la-
bor videtur tibi grauis siue magnus. vel quia tibi videtur nimis
esse long⁹. Sed contra motuū primum. Audi quid dicat papalis epi-
stola. licet inquit nō sequatur semp̄ maiorem laborem effect⁹. nihil
omin⁹ tamen ipse labor est meritozi⁹ apud deum. iuxta qd̄ legitur
reddet de⁹ mercedez laborū sanctorū. Sz et paul⁹ ait. Vnusquisq̄
ppriam mercedem accipiet szm suum laborem. Audi quoq̄ phylo-
nem doctissimum. bonorū inquit laborū gloriosus est fruct⁹. glo-
riosus inquit quasi dicat. et si non remunerat⁹ in hac vita. nō tam
mediocri fruct⁹ vel exiguo. sed copiosus percipiet⁹ in gloria. De
cui⁹ certa spe et expectatione. audi gregorium egregie locutum.
Sancti inquit viri quot labores nunc veritati commendates exhibēt.
tot iam remuneratiois sue pignora itra spei sue cubicula clausa te-
nēt. Porro quantum ad scdm̄ motuū de laboris grauitate. Audi
insignem jeronimū labore inquit terzeris. nemo atleta sine sudori-
b⁹ corona. Nec ille innuens expectationez corone. sz p̄uio sudo-
re. i. p̄uio labore ad modum sudoris quantoci⁹ transeunte. Vnd̄
quo ad hoc et contra terciū premissorū de laboris diuturnitate. Au-
di illustrem senecam. Siqua inquit per laborem recte feceritis la-
bor cito recedet. beneficiuz dum viuatis nō abscedit. Magis autez
volo ut contra scdm̄ et terciū motiuuz insignis jerouimū verbum
attendas. Null⁹ inquit labor dur⁹. nulluz temp⁹ longū videri de-
bet. quo gloria eternitatis acquirit⁹. Quocirca audi et hanc premis-
sorū p̄sus solatoziam declarationem cuiusdam doctoris. cui⁹
non est spernenda auctoritas. Dei inquit ineffabilis et immensa bo-
nitas etiam hoc p̄uidit ut laborū quidem temp⁹ et agens nō ex-
tenderet. nec longum faceret aut eternum sz breue. et ut ita dicam
momentaneū. ut in hac breui et exigua vita agones essent et labo-
res. in illa vō celesti vita eterna essz corona et p̄mia meritozū. Oro
uidit quidem ut labores cito finirentur. meritozū vero p̄mia
sine fine durarēt. et p̄ h⁹ mūdi tenebras visuri essent cādidissimā
lucē et accepturi maiore cūctarū acerbitatib⁹ brūtudiēz testate h⁹
apostolo vbi ait. Nō sunt odigne passioēs h⁹ t̄pis ad supuenturam

gloriā que reuelabit in nobis.

Capitulum septimū dīnens consolationes sup maloz sustinētia

Primo post p̄missa ad sep̄dictam dominā consolatri-
cem accessit et ali⁹ tristis maloz se asserens sustinētia
p̄grauatum: atq; ideo petens vel aliqua consolatiōe
releuari. cui illa ea de causa mox p̄uidit de quinq;
suis gratis puellis.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice cur de maloz sustinentia queru-
laris: et teipsum grauas tuiipsum querelis. seu adiectione p̄-
rie opinionis: Vis scire q̄ sic faciens vt impatiens erras et decipe-
ris: Audi illustrem Senecam. Noli inquit mala tua facere tibi gra-
uioza et querelis te onerare: leuis est dolor si nil illi opinio adie-
cerit: contra si te exhortari ceperis ac dicere. nil est. aut certe exi-
guum est. Durem⁹ iam desmet. Leuem illū dum putas facis. omnia
ex opinione suspensa sunt tam miser quisq; q̄ credit. hec ille.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O frater video q̄ eo de malis que susti-
nes turbaris. qz illa mala esse opinaris. quocirca si ea non esse
mala didiceris quid restat nisi vt consoleris. Eateoz inquires neces-
se est. Sed dic queso quid inter mala hui⁹ temporis maius malum
omniter reputatur: Dices forte hoc mortem esse. eo quidem quo
finis sit omnium terribilium. i. vltimum vel maximum qd̄ videtur
malum. S; quid: Profecto si mors ipsa de numero maloz nō fue-
rit: nec alia min⁹ terribilia inter mala numerabis. De morte igitur
simul et de alijs que mala nominant. Audi egregij viri magni an-
tistitis ambrosij gratam sententiam venerabili decretoꝝ volumie
canonifata. Mala inquit nō sunt que nec crimine mentē implicant
nec conscientiam ligāt vnde paup̄tatez et ignobilitatem egritudine
et mortem nemo sapiens mala dixerit nec in maloz sortem nume-
rauerit

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O karissime qui de malis que sustines tur-
baris: Audi ihesum filium syrach. et merito consolaberis. Bona
inquit et mala a deo sunt. Ex hoc autem breui sermunculo sequi-
tur quidē q̄ cū sint a summo bono n̄ sunt mala: s; indubitanter etiā
bona. iux̄ id qd̄ noster ih̄s asseruit. Arbor inquit bona fructus bo-
nos facit. non p̄t arbor bona fruct⁹ malos facere. Sequit⁹ igit⁹ vl-
teri⁹. qz sunt a summo bono et etiā bona q̄ nō solū toleranda. s; ca-
ra magis sunt habenda: tanq̄ munera ab amantissimo nobis data.
nimiz et illa cara habent que dant⁹ ab amantissimis q̄uis in se re-
putent⁹ interdūz parui valoris: qualis poterat reputari calix passio-
nis. d̄ qd̄ tāq̄ a caro dato. dixit dñs petro. calicē quē de dicit mibi p̄
nō vis vt bibā illū: Dices forte. mala mihi a deo data amarē qd̄ez

3

ut dei dona si non essent excessiua. Sed sic dicens. erras omnino et frustra deciperis cōpone conditiones dantis. Nonne ille fidelissimus est. nonne et sapientissim⁹. quib⁹ cōpositis nō ē tibi timendus de excessu. hoc dicit ratio. S; et testimonium habes ab ipso apostolo expertissimo. fidelis inquit deus qui non patietur vos tēptari supra id qđ potestis. sed faciet cū temptatione puentum ut possitis sustinere.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. O frater cur ex hoc turbaris qđ mala patieris. Quæso mihi dicito. velles ne turbari d bona vita nequa qđ inquires. Cur ergo turbaris cum mala pati sit non modica portio bone vite. Nempe bona vita non in bene valere. sed consistit potius in mala pati. Vis id nosse experti viri testimonio. Audi patrem clareuallis. bonam inquit vitam ego puto et mala pati et bona facere et sic pseuerare vsq; ad mortem dicitur vulgo. qui bene se pascit bene viuit. sed mentita est iniquitas sibi. h̄ pater ille.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. O amice qui de malorum sustentia desolaris tenorem audi regalis desolationis. Ecce quid ad magnam regem de morte filij desolatum quidam scripsit. Hijs inquit qui s; m̄ ppositum dei vocati sunt sancti. magna debet esse desolatio etiam in presenti terra multiplicem hui⁹ vite miseriam qđ et in hac vita diligentib⁹ deuz oia bōa et mala cooperant⁹ in bonū et in futuro nihilomin⁹ hec omnia cooperantur ad gloriaz. h̄ ille. Sed qđ in bonum cooperentur bona et mala. patet sine exceptione dicente paulo diligentib⁹ deum omnia cooperantur in bonum ad qđ v̄ bū vniuersali⁹ capiendū adduntur s; m̄ glosam etiaz peccata. et nō bene. cū nonnunq; contingat qđ p̄p̄iorū occasione peccatorū i maiori grā qđ añ habuerit q̄s resurgat. quātū v̄o ad aliēa felix quē faciūt aliēa picula cautū. Doero qđ i hac vita mala pene cooperēt⁹ i bonum patet. qz etiam s; m̄ p̄m gentilium mala pene sunt medicinē. et sic reddunt hominem sanum. bona autem presentis temporis puocant hominem ad laudanduz deum. Deniq; qđ bona et mala h̄m̄oi in futuro cooperentur ad gloriaz patet. nam eo quo conferunt ad meritum aserunt et ad premium. et saltem per accidens ad celeste gaudium. Vis hoc scire de malis pene p̄ illustrium virorum testimonium. Audi iohannez os aureum de futuro statu loq̄ntem. Tunc inquit recordatio transactorū malorū. nō nocet. sed etiā delectet. sicut econtra recordatio bonorū. non solum non adiuuat supple damnatos. sed etiam grauat. Ideo dicit abraham illi diuiti quondam epl̄oni. fili recordare. quia recepisti bona in vita tua. zc̄ nunc autem hic desolat⁹. tu vero cruciaris. Audi rursuz etiā illustre ieronimuz. qui de damnatis in op̄eratōe ad sanctos. Dicit qđ sicut recordatio p̄teritorū d̄liciaz erit eis materia cruciatū. Ita verissimē

V

dici potest de sanctis. et recordatio precedentium malorum erit eis materia gaudiorum. Intra illud tristitia vestra vertetur in gaudium.

Capitulum octauum continens consolationes super molestiis huius vite et specialiter carnis

Orauo post premissa accessit ad prememoratum dominam consolatricem etiam aliam tristis petens super molestiis principue carnis consolari. at illa eidem de quatuor suis puellis ad consolandum proponeis mox prouidit.

I. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. Cur homo de huius vite molestiis querularis. nescis quod ex illis presertim multiplicatis ad magnum bonum. scilicet ad mundi contemptum promoueris. et requiem in deo querere salubriter oppelleris. et ad periculosas mundi blandicias declinandas inclinaris si tamen feceris quod ab experto doceris. Audi expertum videlicet magnum patrem Augustinum. Cuius inquit molestie in huius vite fragilitate crebescunt eternam requiem nos desiderare oppellunt. mundus quippe est periculosior blandus quam molestus. et magis cauendus est cum se illiciti diligunt quam cum se admonet cogitque contemptum. Dices forte. Est ne magnum bonum contemptus mundi. Est omnino. Aliter enim non ita studiose doceretur non modo in scholis puerorum. sed per ipsum salomonem sapientissimum. Vbi dicit vanitas vanitatum et omnia vanitas. et iterum. vidi cuncta que fiunt sub sole et ecce vniuersa vanitas et afflictio spiritus. et iterum dixi in corde meo vada et affluam deliciis et fruam bonis. et videri quod hoc quoque esset vanitas. et iterum post multa bona que recitat subiungit vidi in omnibus vanitatem. et post plurima alia in fine sic concludit Deum time. et mandata eius observa. hoc est omnis homo.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O homo si scires quam vim habent molestie. non te sic ipse molestie molestant. Quam vim forsitan inquires. Ecce virtutem habent gaudium tuum augendi. Sane gaudium illud quod est fructus spiritus. gaudium in deum. gaudium illud quod merito ad eterna gaudia nos disponit. Vis scire quod vi habeat molestie hoc gaudium augmentandi. forsitan aut et gaudium habendum in hoc mundo. Audi magnum patrem Augustinum. Vbi inquit maius gaudium maiore molestia preceditur. nam et maior est leticia post mestitudinem. et dulcior fit sanitas post egrotudinem. hec ille pater. et pari modo clarum est quod dulcior est somnus post vigiliam. dulcior cibus post esuriam. dulcior requies post laborem.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Cur te molestant molestie huius vite. Dices forte. quomodo non molestant. cum sint inquiete. cum sint dure cum sint aspere. Sed hec profecto si bene scires non deberent te mouere.

pp. rns

Vis hoc scire breui sententia. Audi magnū patrem. spiritus inquit deficit ubi caro requiescit. ut em̄ caro mollib⁹. sic anima duris nutrit. Illam blanda refouent. hanc aspera exercent. hec magn⁹ p̄ s̄z quanti estimas exercitiū. Densa p̄ contrariū. Nonne quemadmodum in terra que non colit. que non scindit. nō mouet. herbis in vtilib⁹ replet. Ita anima que nō asperis exercetur ad virtutum incrementū qd̄ tale sequit̄ exercitiū. replet vitiis vitiō. Naz et aq̄ p̄ lapides duros et aspos agitata recētiō fit qn̄ aq̄ illa q̄ nō mouetur p̄ breue putrefieri cōsuevit.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Cur turbaris de molestia carnis siue etiā alijs de molestis. que p̄eligenda esse docuit dei fili⁹ non ex stulticia certe cum sit ipse sapientia patris. Si dubitas an sit ita. Audi patrem clareuallis. Nat⁹ est inquit hyeme. natus est nocte. nunquit casu credim⁹ factum esse. ut in tanta aeris inclementia et in tenebris nasceret. cui⁹ hiems et estas et dies et nox esse noscitur. Ipse certe cum esset dei vire⁹ et dei sapientia nascitur⁹ ex virgine cui⁹ erat in arbitrio qd̄cunqz vellet t̄p⁹ eligere elegit. qd̄ molesti⁹ est p̄sertim puulo et paupis matris filio que vix haberet p̄anos ad inuoluendum. p̄sepe ad reclinandum. et cū tanta necessitas esset nullam audio mentiōz fieri pellicū. prim⁹ adam pelliceis vestitur tunicis. secund⁹ obuoluitur p̄anis. non est tale iudicium mundi. aut iste fallit̄ aut mūd⁹ errat. s̄z dinā impossibile est sapiētiam falli. merito p̄inde mors est p̄udentia carnis. Siquidem et ipsa est deo inimica. seculi quoqz p̄udentia nomina stulticia. Quid em̄. Vtiqz qui non fallit̄ xp̄s elegit qd̄ est carni molesti⁹. Id ergo meli⁹. id vtili⁹. id poti⁹ eligendum est et quisquis aliud doceat p̄suadeat ab eo tanq̄ a seductore cauendū. Iam vero nasci voluit etiam nocte. et ubi sunt qui tam impudenter semetipsos gestiunt on̄tare. Ecce xp̄s elegit qd̄ salubri⁹ iudicat. Vos aut̄ eligitis qd̄ ille reprobat. Quis p̄udentior e duob⁹. cui⁹ sententia sanior. et iudicium iusti⁹. h̄ pater predict⁹.

Capitulum nonum cōtinens cōsolationes super penalitatib⁹ afflictionib⁹ et dolorib⁹ sensibilib⁹.

Mono post premissa. accessit ad sepedictam dñam cōsolatricem etiā ali⁹ tristis querens sup penalitatibus afflictionib⁹ et dolorib⁹ sensibilib⁹ recipe ab ea cōsolationem. at illa eidem de suis puellis gratia cōsolatois sibi impēdende q̄tuor satis ydoneas assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Ecce i p̄alitatib⁹ te video pene d̄ficere. s̄z h̄ p̄fecto i debite. Nepe i p̄alitarib⁹ n̄ solū p̄t hō cōsolari s̄z etiam delectari. Nonne hoc ex gestis patet illi⁹ nobilis agathe q̄ letissime et gloriāter ibat ad carcerē q̄ ad epulas iuitata. q̄ et diuersis peis afflictā dixisse fer̄. Ego i h̄is peis d̄lectōz sicut q̄ bonū

7

nuncium audit. aut qui videt que diu desiderauit. aut qui multos thesauros inuenit. Sic dicit. nec credendum est q̄ gratis ita aut falsum dixerit. Nimirum de omnibus reddidit superius. soroz mea rationem. Sed et specialiter de thesauri moneta et ipsius percussura per neptem meam pat̄ eodem libro reddita fuit ratio manifesta. Verum licet hec p̄ dicti sui veritate bene sufficerent. tamē adhuc ex superabundanti ratio potest reddi de auditu boni nuncij et de vi su diu desiderati. Nonne em̄ is bonum audit nuncium cui id nunciatur quod nihil melius reputatur. Quid nam est hoc inquit. Audi uerbum magni cuiusdam rethoris. Quid potest inquit melius esse q̄ domi esse et mecum esse. hic tamen rethor uictus est per puerum sue iam premissis questioni taliter respondentem. Hoc semper erit melius infirmus fui et sum curatus. Sed quid. Profecto penales presertim graues utrumq; nunciant. quippe existentibus in exilio in hac ualle miserie nunciant q̄ post breue redibunt ad patriam ad proximam mansionem eis ab eterno deputatam. et tunc quidem domi erunt pariter et in suo erunt in eo scilicet quod etiam nunc eorum est. quippe beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam. quam ipsorum est regnum celorum. Nunciant etiam et secundum. sicut causa effectum in infirmis scilicet dualescitiam de proximo consequendam. Nimirum qui sine penalitibus uiuit. ille defacili ut boetiane consolatricis uerbis utar letargum patitur omnem illusarum mentium infirmitatem in dei obliuionem et future uite deducentem. sed hic per penales statim curatur letargus dicente psalmista. Ad dominum cum tribularer clamaui. quasi mox expergefactus. sicut enim uerus letargus periculose dormire facit et qui hunc patitur uolenter illum moueri oportet ut curetur. Ita reuera motus penalarum presertim grauium ualet contra spirituales letargum. Nota igitur et illustris jeronimi dictum. Pro uidentia inquit dei omnia gubernantur. et que putatur pena medicina est. Sed et ille aristoteles in suis moralibus dicit q̄ pene sunt medicina quedam. Porro quantum ad diu desiderati quasi presentis intuitum q̄ ad illum deferat tribulatio penalarum hoc pacto patet. quia dominus desideratus cunctis gentibus prope est hijs qui tribulato sunt corde

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella prefati tristis afflictiones attendens ad consolandum eum sic ait. O amice considera q̄ afflictiones quas pateris corpore te affligunt etiam mente et quis est in culpa. Tu certe. eo scilicet q̄ mens tua plus q̄ oportet corpori se associat et fit spiritus socius passionis. Vis ergo in remedium optimum habere experimentum. Sequere expertum egregium patrem gregorium et doctrine eius accomoda cor tuum. Ecce quid dicit. Si mens inquit forti intentione in deum dirigitur. quidquid in hac uita sibi amarum sit dulce extimat. et omne quod affligit requiem putat. hoc ille. Sed et dolores afflictionis hoc pacto poteris mitigare si. scilicet quod operatur bona consideres

Occurrunt enim tria. Nempe discretè castigat. mentem fiducia roborat. et celestia multiplicat. Vis scire q̄ afflictio discretè castigat. Audi magnum patrem Augustinum. Carnis inquit afflictio est p̄ quas lascive mentis seminaria castigatione discretè premuntur. Ecce dicit q̄ per afflictionem lascive mentis seminaria premuntur. quod et alibi deo loquens magis exprimens. Tu inquit superaberas misericorditer seuiens. et amarissimis aspergens offensionibus omnes illicitas iocunditates meas ut ita quererem sine offensione iocundari. percutis ut sanes. occidis nos ne moriamur absq̄ te. Verum ne hoc intellectum fieri excessiue nimis terreat. modificat dictum suuz asserens id fieri discretè castigatione. quod quidē excessum amaritudinis excludit. et debitam mensuram includit q̄ a deo dicta amaritudo restringitur qui nimirum huius rei in figura dicitur esse per psalmistam congregans sicut in vtrez aquas maris. i. amaritudinem afflictionis. quod et in job figurate dat intelligi. dicens. Circumdedit mare terminis meis et posui vectem et hostia. et dixi huc venies et non procedes amplius. Vis de afflictione ulterius scire q̄ mentem fiducia roborat. Audi p̄fatum egregium gregozium loquor. Tanto inquit maior fiducia mentez roborat. quanto hanc fortior p̄ virtute afflictio angustat. Nec ille nec mirum quia et de ipsa angustia loquens filius amos. Domine inquit in angustia requisierunt te. Sed quid requirentibus deū profecto psalmista dicit requirentes autem dominū non deficient. Vis deniq̄ scire q̄ afflictio celestia multiplicat. p̄sertim si quis eam humiliter sustineat. Audi itidem dictum egregium. Afflicti inquit terrena perdimus. sed afflictionem humiliter sustinentes celestia multiplicamus.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella ad dolores p̄fati tristis se d̄ferens sic ait. Erater karissime suadeo tibi ne doleas multum sensibili de dolore. cor tuum occupante. Hunc nanq̄ auget opinio q̄ si animi magnitudine ne cor tuum occuparet p̄videres. ipsum dolorem vel quodammodo non sentiret vel leuem redderes. si igitur te grauat dolor sensibilis. Audi illum illustrem virum gerentem in pectore virilem animum Senecam loquor. Noli inquit mala tua facere tibi grauiora et querelis te onerare leuis ē dolor. si nil illi opinio adiecerit. e contra si te exhortari ceperis ac dicere nil est. Aut certe exiguum est duremus iam desinet leuem illum dum putas facies omnia ex opinione suspensa sunt. tam miser quisq̄ q̄ credit. Nec ille vir illustris. Idem rursuz alibi. Dolor inquit imminet si exiguus est feram. leuis est patientia. si grauis est feram. nō leuis est gloria. dura res est dolor. p̄mmo tu mollis. Nec iterum ille.

Capituluz decimuz continens d̄solatōes super passioib⁹ exteriorib⁹ et magnitudine et latitudine earum.

v

Decimo post premissa accessit ad supradictam dominam consolatricem etiam alius tristis desiderans super ex-
terioribus passionibus. et earum magnitudine et lati-
tudine consolari. cui illa pro consolatione impenden-
da de suis puellis quatuor deputavit.

I. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. O amice nescis quod homo sapiens libenter
ei se associat. cum quo magis se sperat lucraturum. Sed quis
est ille in cuius societate tantum quis lucrari posset. sicut in socie-
tate ipsius christi. Certe nullus. Ipse namque est patris sapientia. illa
inquit sapientia a qua et in nos ei sociatos sapientia venit. cuius ac-
quisitio melior est negociatione argenti et auri. Ipse est qui omnes
patris possidens diuitias de nundinis paradisi ad negociandum
ut lucrificeret animas. descendit huc ad terminos terre. et certe
per eum empti sumus precio magno. videlicet suo sanguine precio-
so in passionis sue articulo. Quid ergo. Profecto si et ipsi volumus
nostras proprias lucrari animas quo lucro nil terrenum melius est.
quid enim proficit homini si lucretur uniuersum mundum. seipsum au-
tem perdat aut detrimentum sui faciat. Opere precium est nos ei as-
sociari. simili modo mercationis scilicet communicando christi passio-
nibus in nostro corpore representatis. Ad quod faciendum et inde
gaudendum hortatur nos apostolus petrus. Communicantes in-
quit christi passionibus gaudete. Nimirum nos hoc pacto. scilicet si christi
passionibus communicauerimus. pro ipso passiones illatas cum patien-
tia tolerando. dicti lucri animarum nostrarum possessionem consequemur
ipso redemptore nostro dicente. In patientia vestra possidebitis
animas vestras.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nonne militi res esset presus gloriosa.
atque idcirco gaudio habere. ut inter vexilla regis
quod excellentius foret et apparentius sibi pre alijs ducendum com-
mitteretur. Esset omnino. sed quid. Profecto si passiones exteriores
magne sunt et late. tunc quidem vexilla regis predeunt. Hoc signum
magni regis est. Eamus ergo et signum homini insectemur. christus
namque passus est nobis relinquens exemplum ut sequamur vestigia
eius. sed que sunt vestigia eius nisi passus eius. qui sunt autem pas-
sus eius. Hi sunt eius passiones quibus tanquam passibus oportuit eum
intrare in regnum suum. regnum inquit non terrenum. sed celeste. sed
eternum. regnum quidem omnium seculorum. ergo est magnus do-
minus. et rex magnus super omnes reges terre. habens in vestitu
et in femore suo scriptum. rex regum et dominus dominantium. Sa-
ne vexilla quibus rex iste magnus in terris usus est sunt quidem si-
gna amoris que relucent in his que vel in se vel in suis passus est.

3
Quomodo namq; aliter amica sua et sponsa ecclesia in passione cā
raret. **V**exilla regis p̄deunt fulget crucis misterium. **E**elix ergo
miles xp̄i et dignus in celis honorandus cui cōcessum est in partici-
pio ex passionis sue magnitudine regale quoddammodo vexillum p̄e
multis alijs ducere seu gestare.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. **O** homo cur non libens pateris qui dudū
legisse aut audisse potuisti q̄ non sunt odigne passiones huius
temporis ad futuram gloriā que reuelabitur in nobis. **D**ices for-
te. si non sunt odigne. quomodo tunc merebimur futuram gloriā
de odigno. **A**d hoc tibi respondeo. **S**unt quedā passiones quas sic
deus acceptat q̄ per eas meremur de odigno. **S**ed ille quidem non
sunt huius temporis. i. tempore qd̄ mensura motus est s̄m prius et
posteriori mensurate. sed totam suam esse simul habent cuiusmodi q̄
dem quelibet passio est salus et perfectio. talis passio est dei et p̄ri-
mi caritativa dilectio. **P**recise autem illa cuius duratio p̄prie scdm̄
p̄rius et posteriori tempore mensurat̄. que ideo dici potest passio hu-
ius temporis diuini non discreti. non est odigna ad futuram glori-
am quous et illa saltem de congruo vel vna cum predicta secunda
passione. etiam forte de odigno ut dignanter a deo acceptata ad
futuram gloriā ordinetur. que exterior passio digne non modo li-
benter. s̄ eo gaudenter potius toleratur quo malum pene in ea cōsi-
stens a bono glorie quod per ipsas utrumq; cōsequimur impropor-
tionaliter superatur.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. **O** amice quis xp̄i passio ad oim̄ hoim̄ q̄
sunt et erunt salutem cādam sufficientiam habeat. ei tamen
aliquid deesse potest cuius suppletio ad celestium gaudiorum p̄mouet
quantitatez. et p̄ certo si hoc est hominis passio temporalis. eo gau-
denter est toleranda quo per eam homo se et p̄rimus p̄t ad augmē-
tum eterni gaudij p̄mouere. **S**ed quid. p̄fecto ita esse videtur in-
nuente hoc apostolo. **N**unc inquit gaudeo in passionibus et adim-
plebo ea que defunt passioni xp̄i in carne mea p̄ corpore eius qd̄ est
ecclesia. **S**ed si expressus id desideres p̄ simile de passione tribulatio-
num declarari. **A**udi quandam deuotam sanctimonialē spiritus san-
cti ut putatur inspiratōe edoctā q̄ liber quidā visionum sic dixit
se refert. **C**um xp̄s inestimabili desiderio querat hominum salutez
et in se tales labores. s. corporales p̄pter homines ampli⁹ ferre n̄
possit. in suis dilectionib⁹ qui ei fideli amore adherēt. supplere di-
gnat̄. et sicut passio sua toti mundo p̄fuit. non solum sui t̄pis hoim̄
nib⁹. s̄ vsq; in finez seculi. sic et tribulationes iustis cedunt in me-
ritum. reis ad ueniā. defunctis pueniunt ad gaudium sempiternū

Capitulum undecimum continens cōsolationes sup̄ disciplina et
flagellis dei seu penis a deo inflictis.

70

Undecimo post premissa ad dñam consolatricem princi-
palem accessit etiā ali⁹ tristis querens sup disciplina
et dei flagellis seu penis a deo inflictis consolacione
recipe. cui illa hui⁹ rei gratia duodecim de suis puel-
lis assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. **O** homo vbera matris habes. verbera pa-
tris habes. quoz vberum vtilitatem si nosces flagella dei vni-
qz amares. si nō desipes. Nonne em̄ tanq̄ puer adherens vberib⁹
venenosi lactis dulcedinem continentib⁹. velles etiā adhibita qua-
dam amaritudine ablactari. **V**ellē inquires. **S**z quid est aliud dele-
ctari in seculo nisi nō solido cibo spūalis refectionis s⁹ puerili af-
fectu lacte venenose dulcedis. qua ei adherens facile intori-
catur. nisi amaro aliquo remedio adhibito citi⁹ ablacter⁹ et ad ci-
bum soliduz celestis refectionis fame desiderij inclinet⁹. ac citi⁹ q̄-
dam gustu vel t̄pate in hac vita exhilaret⁹. **Q**ui⁹ p̄fecto a neq̄ se-
culi vberib⁹ piculose quidem ad interitū delectantibus. salubris
ablactatōis gratia adhibz p̄ celestis quoddam amarum remediuz
mediantib⁹ suis flagellis. **V**is d̄ hoc egregij patris gregozij egre-
gio testimonio v̄l aliquatim edoceri. **E**cce donis inq̄t suis d̄ fla-
gella p̄misce. vt nobis om̄e qd̄ nos in seculo delectabat. amare-
scat et illd̄ incendiū surgat. qd̄ nos semp̄ ad celeste desiderij inq̄-
tet et excitet. atqz vt ita dicam delectabiliter mordeat. suauiter
cruciet. hylariter tristet.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. **O** hō cur flagella dei n̄ libenter habes.
nescis q̄ si quis amari desideraret. signa etiā amoris dilige-
ret. **S**z quid. p̄fecto a deo omnis hō diligi vellet seu amari. s⁹ que
sunt signa amoris sui. **C**erte nō eius tm̄ amicabilia verba s⁹ magis
ei⁹ verbera et flagella. atqz ideo magis amāda et gaudenter ac-
ceptanda. **V**is scire p̄ plura testimonia q̄ sit ita. **A**udi primo salo-
monem. **Q**ui inquit p̄cit virge odit filiū. qui autem diligit instan-
ter erudit. **Q**uomō inquires. p̄fecto sicut magister discipulum me-
diantibus flagellis. **A**udi igitur et ihm̄ filium syrach. **Q**ui inquit
diligit filiū assiduatur ei flagella. vt letet⁹ in nouissimis ei⁹. hec ille. **E**t
ecce finis. **S**it em̄ fili⁹ patri per hoc finaliter amabilis et gratuz
obiectū leticie patris. **S**z et filius letabit⁹ in suo nouissimo qui de
flagellis tristabat⁹ forsitan in principio.

III. CONSIDERATIO

Tercia puella sic ait. **O** karissime de amore dei testimoniū utiqz
carum debet esse cor habenti amozosum. **S**ed quid. **C**erte de
amore dei patris nostri amāssimi reddūt cordi nostro testimoniū
flagella dei. **N**imirū verbū filij syrach p̄ sorozem meā recita-
tum qui diligit filiu⁹ assiduatur ei flagella sic est capiendum. **I**lle q̄
filium suum diligit vero amore. accomodat ei flagella assidue.

Vnde pater summus a quo omnis paternitas in celo et in terra nominatur cariores pueros seipsum tenet sub virga aliquam discipline ita videlicet ut quicquid ab aliquo tedio liberantur in aliud incidant quod sequitur. Non enim vult hic pater contra filios omnes suas sagittas simul iacere sed magis unam post aliam successiue. Testatur hoc phyllo doctissimus deo loquens: propter partes inquit corripis eos qui exerrant. Alias hos inquit qui exerrant partibus corripis et nonne tali patri qui fidelis existens filiis facit in temptatione puentum ut possint sustinere merito dicitur a filio. virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Vtque digne presertim facta ad indisciplinatos operatione. Nimirum contra illos qui sine disciplina hic vivere nec reuocati sunt a suo errore indignationum suarum sagittas finaliter simul iaciet. ipomet teste in deuteronomio. Gregabo inquit super eos mala et sagittas meas implebo in eis.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Dic homo queso si granum paleis inuolutum rationis haberet usus nonne plus eligeret purgari per flagellum quam absque purgatione homini una cum palea picci in stabulum. vel ad locum quem per alium immundum ad augendum fimum. utique eligeret primum non secundum et nonne hoc innuere voluit granum illud nobiliter rex dauid usum rationis excellenter habens. utpote quod non solum in certa et occulta sapientie dei manifestari sibi petiit. sed et ad flagella dei paratum se asseruit dicens. Ego in flagella paratus sum. Nonne etiam patet propositum per illam felicem martirem beatam agatham que in eculeo suspensa et in mamilla torta et ea penitus amputata se nobili grano operans dicebat in hijs delectos sciens quod oportet primum flagellari triticum pro ponatur in horreum. Hec illa. Purgant igitur flagella utique rationis usum hominibus eligenda et patienter acceptanda tanquam purgationem peccatorum faciencia. Vnde et dicit ipse ait noster illustris Thomas aquinensis quasi fiant aliquo modo ipsius patientis in quantum. scilicet ea acceptat ad purgationem peccatorum eius utens patienter sic rationem satisfactionis accipiunt. Istud nouit granum illud nobilissimum granum tritici christi dei filii sub speciebus panis triticei sacramentaliter datur qui non pro se sed pro nobis satisfactor purgationem peccatorum nostrorum faciens antequam per mortem caderet in terram ne solum maneret sed afferreret potius multum fructum. pro nobis voluit flagellari et ad illum finem carne indui quemadmodum infra per sororem meam dilucide ostendet.

V. CONSIDERATIO

Quinta puella sic ait. O karissime cur non solaris in dei percussione seu flagellis. Nempe considerato medico et eius instrumento solaris posses merito pacum quidem habes medicum atque gratum delicatumque habentem quo curaberis instrumentum. Nonne medicus est ipse qui vulnerat. Non est opus querere per terrarum spacia quem pro medicum scientem forte modicum. vel fortassis grossum rusticum nimis ruditer se habentem sed ipse est qui dicit. Vniuersam et curabo eum

71

Non est etiā horrendum instrumentum. s; delicatū p om̄em modum
scz man⁹ omnipotentis. nec ymagineris hāc manū esse duram vel
asperaz. et non poti⁹ summe delicatā. leuē quidē atq; supra modū
fortunatā. De hoc quidem medico cū suo felici instrumento innuit
scriptura q; qz p̄t haberi non debent ei⁹ vulnera q; p̄pter bonum in
fert et in signū boni aliquaten⁹ reprobari. Audi quid ad sanctum
Iob postq; sup eū plaga venerat. dixerit olyphas themanites. Be
at⁹ inquit hō qui corripit⁹ a dño. Increpatio⁹ ergo dñi ne reprob⁹
qz ip̄e vulnerat et medet⁹. pcutit et man⁹ eius sanabunt. O felicia
vulnera et felices man⁹ que sanabunt illa.

VI. CONSIDERATIO

Sexta puella sic ait. O homo audi queso apostolum paulū. Ois
inquit disciplina in presenti nō videt⁹ esse gaudij. s; meroris.
postea aut fructum pacatissimum exercitatis p eam reddet iusticie
hec apostol⁹. s; tu forsan queres. q̄s est fruct⁹ iusticie. certe fru
ct⁹ iusticie sunt iusticie opa. et specialiter iudicia recta s; diuinā
legem iustificata. Suntq; h̄mōi fruct⁹ quasi poma seu mala aurea
in pabula salomois introducta. Nimirum p̄cipatōs sunt illoꝝ iu
dicioꝝ de quib⁹ dicit psalmigraph⁹. Iudicia dñi vera iustificata
in semetipsa desiderabilia sup aurū et lapidē p̄ciosuz multū et dul
ciora sup mel et fauū. etem serū tu⁹ custodit ea i custodiēdis illis
retributio multa. vbi alia habet translatio in custodiēdis eis fru
ct⁹ me⁹ mult⁹. s; nec mirum q; dulce sapit fruct⁹ iusticie. hoc nē
pe habet ex spirit⁹ dulcedine ratione spūalis et specialis influen
tie. s; et aureo decorat⁹ colore rōne virge ex qua nascitur. s. virge
discipline nimirū qualis v̄ga. talis fruct⁹ ei⁹. s; nonne virga il
la aurea est. p̄fecto sic. vnde nec gratis dictū est deo. virga tua et
bacul⁹ tu⁹ ip̄a me d̄solata sunt. quippe virga discipline dei est vir
ga patris misericordiaz et dei tot⁹ d̄solationis cui⁹ virga sicut
impatiens est ferrea que tanq; vas figuli d̄fringet eos. Ita pati
entib⁹ est aurea que in signum clemētie extendit⁹ filijs dei. vñ nō
est odienda. sed poti⁹ amplectenda ac deosculāda. quemadmodū
hui⁹ rei in figura osculata est hester virgam auream quā in signū
clemētie rex assuer⁹ ei extendit. quippe assuer⁹ beatitudo interp̄
tatur. et significat eū qui est sal⁹ nostra.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. Nonne amice vel aliqñ audiuisi dixisse
illum arestotilem honoꝝ honorabiliū noticiam opinātes. ma
gis aut alteram altera. Stude g⁹ noticiāz h̄re honorabilioꝝ. Que
nā est ista iquies. D̄fecto h̄e noticia dei. et noticia tui. Audi ma
gnum patrem Augustinum virum tam eximium inter oim reruz no
ticias tanq; honorabilioꝝ et magis p̄ficuas duas p̄ligentē. no
uerim inquit te. noueriz me. hoc est dictu. doce me domie nosse me
Cur hec ab eo petitur noticia. D̄fecto qz hec ē vera sapiētia que

3

mittitur homini mediāte disciplina dei. dñte psalmista. disciplina
tua ip̄a me docebit eo scz mō quo mediante ictu discipline cogit̄
discipul⁹ submittere collum et respicere librum. Nunc et salomon
ait. Virga et correctio tribuit sapientiam. Sed et ip̄e psalmista. Co
gnoscer̄ inquit dominus iudicia faciens. i. p̄ sua iudicia penas in
fligens. Audi patrem clareuallis. Ip̄se se vult facere agnosci ver
berando qui oblit⁹ et incognit⁹ erat parcendo. Cape exemplum ī
rege babilonis nabuchodonosor quē de⁹ p̄pter suam supbiam de
iecit de suis palacijs. et fecit eum habitare totū insensatū inter be
stias pascendo. leuauit oculos sursum ad celum. et tunc sensus ei
reddit⁹ est. Sunt pleriqz quos domin⁹ p̄ dona sua nō potest moue
re ad sui cognitōz quemadmodum oquerit̄ sapientia in puerbijs.
Extendi inquit man⁹ meas et non fuit qui aspiceret. Quid ergo fa
cit. certe mouet eos ad hoc per ictus. discipline nimirum mos est
q̄ verberat⁹ qñ sentit ictum mox ad facientem eum cōuertit respec
tū suum. ¶ Porro q̄ flagella dei faciant hominē nosse seipsuz et
habere exp̄ientiam de seipso multipliciter patet p̄ ea que supra p̄
neptem meam circa hoc de tribulationib⁹ inducuntur.

VIII. CONSIDERATIO.

Octaua puella sic ait. Nōne velles. O amice in erarium tuū the
saurum infinitum introduci. et eunde⁹ tibi absqz diminutiōe
custodiri. Vellem inquires vtiqz. S3 queso dicito mihi quisnam erit
thesaur⁹ iste. certe thesaur⁹ tant⁹. nō thesaur⁹ mundi est. cui⁹ lu
cro seipm̄ homo facile perdit. de quo veritas ait. quid p̄ficit hōi
ni si lucret⁹. vniuersum mundum. seipsum aut̄ p̄dat. et detrimentuz
sui faciat. sed est p̄fecto thesaur⁹ sapientie de quo philo doctissi
mus testatur dicens. Infinit⁹ thesaur⁹ est homib⁹ quo q̄ vti sūt p̄ti
cipes facti sunt amicitie dei. Dices forte quonam mō. aut p̄ quid
thesaur⁹ iste talis existens et tantos amicos dei d̄stituens p̄ intro
duci. Ecce respondeo. Virga discipline stulticia fugatur et sapien
tia introducitur. Audi salomonem exp̄tissimuz qui vtrumqz testat̄
Nam p̄ primo dicit. stulticia colligata est in corde pueri. s3 virga
discipline fugabit eam. Deo secundo vero dicit. Virga atqz cor
rectio tribuit sapientiam. ¶ Porro si vis scire q̄ dictum thesaurum
quem tribuit virga discipline. etiam custodit. Discas hoc per d̄tra
riū. attendēdo v̄bū gregori⁹ sup̄ gregē catholicuz vigilantis et pa
stozes alios admonentis. Cor inquit salomonis idcirco funditus
sapientia deseruit. qm̄ ip̄m exteri⁹ nulla disciplina custodiuit. Si
dicatur quid ergo ad dauid de filio suo salomōe locut⁹ est de⁹ vt
ex regum libro nouim⁹. S3 inquit inique aliquid gesserit arguā eū
in virga viroz et in plagis filioz hoim. misericordiam autem me
am nō auferam ab eo. sicut abstulī a saul. Nōne per hoc patet q̄ sa
lomō de quo loquit̄ disciplinā dei sensit. que⁹ sic de⁹ in virga vi
roz. i. s3m̄ interlinearem gladio inimicorum. et in plagis filiozum

75

hominum. i. incommoditatibus corporum arguere proposuit si inique alii quid gereret quemadmodum et fecit. cum a deo deprauatum fuerit cor eius per mulieres alienigenas quas amavit. propter eas decus alienos secutus fuit. Scilicet quod si non ante hanc iniquitatem. quae disciplina sapientiae eius ne inique ageret custodiret. Sed post iniquitatem quam per ipsam disciplinam lueret ut penitentiam agens misericordiam dei per hic innuitur obtineret. Licet enim fuisse dicatur rex pacificus. non tamen a deo permissus mundi caruit. quia illam quam mundus non potest dare pacem. in se et in suis incunctam se habuerit. Stat ergo verbum praedicti pastore egregij qui directus ad propositum de disciplina. scilicet dei sapientiam custodiente sic ait. electum suum diuina gratia tunc magis erudiendum custodit cum quasi percussio deserit. Idemque itidem generali loquens dicit. quos deus durus ex dispensatione percussit. eos amplius ex pietate custodit.

IX. CONSIDERATIO.

Nona puella sic ait. O amice nonne nouisti christum quandoque corporali fuisse usum flagello quo de funiculis factus testatur euangelio. Eminentes et vendentes eiecit de templo. Hic quidem erat flagellum compulsiuum ad exeundum. cur ergo dubitas quin et flagello uita compulsiuo ad intrandum. Nonne ipsius faulum prostravit ad terram ut testatur mater ecclesia. et christo inquit de celo vocatus. et ad terram prostratus. nonne et tunc percussus est cecitate apertis oculis tribus diebus nihil uidens ut lucas testatur. et nonne felix prostratus. quia prostratus seuisimus persecutor. et erectus est fidelissimus praedicator. Nonne autem et felix percussio cecitatis. quae terminata est excellenter ad cognitionem et defensionem veritatis. Unde magnus pater augustinus. Paulus inquit apostolus per violentiam christi cogentis intrare ad veritatem agnoscendam et tenendam est compulsus. Sed quid. proculdubio uti dominus flagello compulsiuo ad intrandum ad agnitionem veritatis maxime delectatur. Vult enim omnes homines saluos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Sed et ad intrandum domum suam celestem ad cenam illam magnam compellit seu compellere facit. compelle inquit intrare ut impleatur domus mea. Si itaque stimulum dei senseris scias cum paulo durum esse tibi contra stimulum calcitrare. Si plagam dei senseris studeas te sub potenti manu dei humiliare et ad flagella eius paterna. corde et animo cum sancto dauid te patrum exhibere. Quod si feceris non dubites quin sequatur ut intres feliciter ad celeste diuinum et in gaudium domini tui.

X. CONSIDERATIO.

Decima puella sic ait. O homo cur in flagellis dei grauitatem plagam attendis. et non magis intentionem eius perpendis. Considera si rex magnus militi suo a lapam ioco daret. turpe esset et compusio si miles ille inde turbaretur utpote rustico similis. qui iocum non

3

intelligeret. quinimmo poti⁹ de tali alapa tanq̄ d̄ signo specialis dilectionis et fauoris ac sperande p̄motiōis multum d̄solari p̄f̄feret. **Q**uid ergo? **D**rofecto similiter si flagella dei siue plagas nō nude seu absolute d̄sideres. sed pulcherrime vellitas optimo. .f. signo cuz nō s̄nt nisi vt dei alape dilecto militi ludo date. **Q**uipe ludit in humanis diuina potentia reb⁹. s̄tq; signum sui amoris et fauoris. ac future tue exaltationis poteris in plagis h̄mōi miro modo d̄solari.

XI. CONSIDERATIO.

Undecima puella sic ait. karissime quis nō valde d̄solaret⁹ qui regem vel principem notabiliter offendiss; v̄l forsitan crimen lese maiestatis d̄misiss;. si i ip̄o rege signū p̄piciatōis. signū approbatōis. signū et p̄ign⁹ dilectōis. signū magni b̄nficij. **D**eiq; signū ip̄i⁹ regni hereditarie possidēdi acciperet. **S**; q̄d. nōne peccatores sum⁹ omnes. **S**i inquit **I**ohannes dixerim⁹ qm̄ peccatum nō habemus nosip̄os seducim⁹ et veritas in nobis non est. **S**ane ex hijs q̄ peccauerunt sunt qui regem et principem illum v̄niuersi permaximū et solum de quo mundi sapiens demonstrando d̄cludit. **V**n⁹ s̄o p̄iceps peccatis mortalib⁹ ne dicā notabiliter s; et execrabiliter offenderunt. et quis de numero talium non existit. **D**rofecto rara avis est in terra que non infederit vel q̄nq; hijs cadauerib⁹ mortuis scz mortalibus peccatis. **S**unt ex hijs et plurimi p̄ch̄dolor qui crimen lese maiestatis d̄miserunt. peccantes scz in illaz eterni p̄is sapientiam et blasfemijs ipsam quantum in eis est maculantes q̄ candor est lucis eterne et speculuz sine macula dei maiestatis. **Q**ue sc̄o igitur quam hij penam sententiantie iusticia meruerunt. **D**rofecto non minorem q̄ penaz damni permaximā necnō et terribilem penam sensus. et vere nō minorem aliquā q̄ eterne mortis penam **Q**antum hoc reum quēpiā terrere poss; si nō haberet signum in bono. si non p̄ signa quedam d̄solationez recipet. **Q**ue naz inquit sunt illaz. certe signum p̄piciatōis. v̄l post p̄niaz noticie approbationis signum. p̄mmo p̄ign⁹ diuine dilectionis. signuz magni beneficij. signum regni celestis hereditarie possidēdi. que p̄fecto signa cōsistunt in diuinis disciplinis et flagellis. **Q**uis scire tu qui flagellaris q̄ signum habeas diuine p̄piciationis. **A**udi psalmistam qui ait de⁹ tu p̄pici⁹ fuisti eis et v̄lciscens in omēs adinventiones eorū. **A**udi et apostolum ad corinthios scribentem. **I**deo inquit. .f. p̄pter peccatū inter vos multi infirmi et imbecilles et dormiūt m̄ti. et subiungit. **A** domino corripimur vt nō cum hoc mundo damnemur. **A**udi quoq; gregorium id egregie d̄firmantem. **I**deo inq̄e d̄ns hic quibusdam p̄cit vt in perpetuum feriat. **I**deo autem hic ferit non p̄cendo vt in eternum parcat. **S** ille. **N**ec mirum. **S**iquidem deus non punit bis in idipsum. **Q**uis rursus scire qui disciplinam recipis diuine v̄ltionis q̄ penitentiam tuam de⁹ approbet seu q̄ p̄ illam signum habeas noticie sue approbationis. **A**udi illū **A**mos

7

prophetam in psona dominica ppositum exprimentē. tūmodo inquit vos agnoui ex omnib9 aggregationib9 terre. Idcirco visitabo sup vos om̄s iniquitates vestras. **S**3 et si rursus scire desideres per disciplinā dei et correctiones signū p̄mo et pign9 diuine dilectiōnis te habere. ad hoc reuoces ad memoriā p̄ sororē meam p̄a9 inducta et attendas etiā aliud dictū salomōis. **D**isciplinā inquit domini fili mi ne abicias. ne deficias cū ab eo corripis. quez enīz diligit de9 corripit. et quasi pater in filio d̄plac3 sibi. **E**cce igitur habes in correptione signum dilectionis. **S**3 et glosa in hoc diuini amoris pign9 reprōmittit. **T**anto inquit ergo min9 de flagello quo castigamur murmurare debem9. quanto certius in eo paterne dilectionis pign9 tenemus. **V**n̄ ip̄e ait **E**go quos amo arguo et castigo. h̄ glo. Rursus si vis scire q̄ in disciplina seu flagellis diuine vltionis signum habeas desiderabile beneficij et salutis. **A**udi qd̄ machabeoz libro dicit. **A**ulto tpe non smere peccatorib9 ex sententia agere. s3 statim vltiones adhibere magni beneficij est indicium. h̄ ibi et vtiqz bene. **N**ōne em̄ medicinam cito adhibens vulnerato beneficiuz ei prestat. **E**atepi hoc necesse est. **S**3 ecce quid ait in loco egregi9 pater gregoriz. **E**lecti inquit quiqz timent. ne vltio que suspendit in fine grauior seruet. pena ferri paterna correptione desiderant. et dolorem vulneris salutis medicinā putāt h̄ ille. **D**eniqz vis scire qui disciplinariis q̄ signum ex hoc habeas hereditarie capiendi p̄mium regni celestis. **A**udi itidē gregoriz. **N**e inquit queratis de verberē dum nescis que te maneant p̄mia in retributōe. **Q**ui rursus de flagellatis loquens ait. nisi hereditatem dñs dare disponderet. erudiri eos p̄ violentiam nō curaret

XII. CONSIDERATIO.

Dodecima puella sic ait. **C**ur non gaudes de flagellis celestis patris. que si deessent tibi. nō esses vn9 de legitimis filiis nec tibi p̄ d̄sequens deberetur hereditas illa magna et inestimabilis ip̄i9 patris celestis. **N**onne ad hanc spectat vrbs beata iberusalem dicta pacis visio. que d̄struit in celis viuis ex lapidib9. cui9 porte nitent margaritis aditis patentib9 platee et muri eius ex auro purissimo. **S**3 et turrez iberusalem gemmis edificabunt. **N**onne hac in ciuitate d̄stituit pater filiis lucidissimas mansiones quas ille xpi miles sanct9 sebastian9 māsiōes sydereas appellauit. immo ciuitas illa habitaculi. ciuitas regni syderei videt̄ ipsis syderib9 pauimentata. **Q** vere degenerē qui hui9 hereditatis. huius ciuitatis tam speciose et gloriose amore non rapitur. in qua dicti militis immo et angelici voluminis testimoio ita delicie et diuitie et gaudia inchoantur vt finiri nō possint. hec vero hereditas solis filiis legitimis reseruatur. **S**3 qui filij legitimi capaces hereditatis dñi. **A**udi apostolū paulū raptum in paradissam voluptatis vbi ei ostensa est substantia hereditatis. **Q**ui de filiis legitimis tanq̄ de veris

loquens heredib⁹. Domin⁹ inquit flagellat omnem filiu⁹ que⁹ re-
 cipit. Audi ibi apostoli glosatorem. i. quem receptur⁹ est in here-
 ditatem eternam. adde omnem etiam unicū qui sine omni peccato
 est. Si ergo except⁹ es a passione flagellon. except⁹ es a numero
 filion. vinc⁹ ille de patris substantia nat⁹ equalis patri in forma
 dei verbum quo facta sunt omnia nō habebat ubi flagellaret⁹. ad
 hoc autem carne indut⁹ est ut sine flagello nō esset. qui ergo fla-
 gellat unicū sine peccato. relinquet ad optium qui est cuz pecca-
 to. Vnic⁹ sine peccato. non tñ sine flagello. exemplum nobis apo-
 suit in passionib⁹ suis. Attende qd nō ait omnis qui flagellat⁹ fili-
 us est. s; omnis fili⁹ flagellat⁹. Alter em null⁹ recipitur. et quia
 flagellat omem filium. ideo pseuerate vsq; in disciplina patienter
 ferendo ut debetis. qz in hoc qd disciplinā dat offert se deus tanq̄
 filijs. i. patres se esse ostendit. h̄ glosator. Subiungit aut apostol⁹
 ei⁹ qd dixerat similitudinem in humanis. quis em inquit fili⁹ que⁹
 non corripit pater. qd si extra disciplinam estis cuius p̄cipes fa-
 cti sunt om̄s. ergo adulteri et non filij estis. h̄ apostol⁹. Audi igit⁹
 rursus ipi⁹ apostoli glosatorem. Pater inquit dat disciplinā ut nō
 auferat misericordiam. cedit otumacē. ut reddat hereditatem. Si
 p̄missa patris bñ agnouisti. non timeas flagellari. s; exhereditari
 Noli eē iniquo sensu et puerili ut dicas pl⁹ amat pater me⁹ fratre
 meum cui p̄mittit facere quidquid vult q̄ me. qz si me mouero cō-
 tra ei⁹ iussionem flagella inuenio. poti⁹ gaude sub flagellis. qz ti-
 bi seruatur hereditas. illis ad temp⁹ p̄cit quos in eternum damna-
 bit. Sequit⁹ sup verbū. Qd si extra. quasi dicat nos filij state in di-
 sciplina. qd si extra disciplinaz estis. cui⁹ discipline p̄cipes facti
 sunt om̄s filij dei. ergo estis adulterini filij. et n̄ legitimi. v̄ adul-
 teri. i. dyaboli possessio et nō filij dei. h̄ iterum glosator. Audi autē
 et quendā alium loquentem ad p̄positum. disciplina inquit dei est
 arra dei data filijs adoptionis qd sint heredes. coheredes aut xp̄i
 vnde h̄moi plaga dei seu p̄cussio tanq̄ nūm⁹ existens de p̄cussura
 diuine monete. est nūm⁹ dei. ergo nisi stet p̄ hominem cōfirmatus
 est tract⁹ quo de⁹ p̄ corde tuo spondet dare eternam hereditatē
 in celis. Nis omnib⁹ d̄cordat egregium verbum gregozij p̄ sozo-
 rem meā p̄ime recitatū.

Capitulum duodecimum d̄tinens d̄solationes sup castigatiōe
 et punitione facta p̄ culpa.

Duodecimo post p̄missa ad sepe dictam dominam cō-
 solatricem accessit et ali⁹ tristis de castigatiōe et puni-
 tione p̄ culpa d̄querend⁹. cui illa d̄ suis puellis. v.
 d̄solatrices satis p̄doneas deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur homo a deo tuo nō acceptas signum
 in bonum. s. op⁹ castigatiōis. qd est utiq; signum d̄solatoriu

7

fai amozis. quippe ego iquit quos amo arguo et castigo. **S**3 et paulus ait. **N**oli negligere disciplinam dñi. neq3 fatigeris dum ab eo argueris. quē em diligit deus castigat. hinc et thobias **B**enedico inquit te de9 israhel qz tu castigasti me. **O**ccurrit autem et auctoritas ex sermone magni ambrosij venerabili decretorū volumine canonisata. **N**on inquit osculatur semp pater filiu3. s3 aliquñ castigat ergo qñ castigatur diligitur. tunc circa eum pietas exercetur. habet em et amor plagas suas que dulciores sunt cum amarissime inferuntur. dulcior ē em religiosa castigatio. q̄ blāda remissio. **D**ulciora sunt vulnera amici q̄ voluntaria oscula inimici. **C**oncordat et hys magn9 pater **A**ugustin9. **N**ō omnis inquit qui p̄cit amicus est. nec om̄is qui verberat inimic9. meliora sunt em vulnera amici q̄ voluntaria oscula inimici. **M**eli9 est cū seueritate diligere. q̄ cū leuitate decipere. qui freneticum ligat. et qui letargicū excitat ambob9 molest9. ambos amat. quis nos potest ampli9 amare q̄ deus et tamen fomentis leuib9 quib9 osolatur sepe mordacissimum medicamentum tribulationis adiungit. h3 magn9 pater. **Q**ui rursus alibi ad idem sic dicit. **M**olest9 est inquit medic9 furenti frenetico et pater indisciplinato filio ille ligādo. ille cedendo. et ambo diligendo. **S**i autem illos negligant et p̄ire p̄mittant ista poti9 flā mansuetudo est crudelitas. h3 ille. **S**3 quid. certe multum consolatorium debet esse op9 tale tanq̄ dilectionis signuz quo crudelitas declinatur.

II. CONSIDERACIO.

Secunda puella sic ait. **O** homo nonne culpaz recognoscis. dic secure recognosco. causamq3 adicias. qz p̄ximum meum offēdi immo dicas verius. quia offendi deuz meum. fratrem meum matrem sorozem. et patrem. h3 enim multiplex potest esse hominis ad deum habitudo. **S**i igitur dixerunt fratres ioseph parump castigati. merito h3 patimur. quia peccapim9 in fratrem nostruz. quid iudicabis de ceteris filijs hominū. nunquid non et illi dicturi sunt qñ a deo p̄ culpis suis castigantur. **M**erito hec patimur. quia peccapim9 in deum nostruz. cuius si perfecerim9 voluntatem et pater q̄ dem et mater soroz et frater nobis esset. ipso hoc in euangelica hypostozia asserente. **S**3 quid. profecto experientia docet hoc ad osolationez pertinere castigati q̄ se ex culpa recognoscit merito castigari testante illo poeta qui dicebat. leuiter ex merito quidquid patiare memento. **B**ed egregius ille pater gregori9 sub pulchra methaphozā ad idem loquens. **T**anto quis inquit patientius ferrum medici tolerat quanto putridum esse conspicit quod secat. **I**dem quoq3 pater magis ad p̄posituz de consolatione pro culpa castigati alibi loquens. **F**acilis est inquit cōsolatio si inter flagella que patimur. ad memoriam delicta renocamus. atq3 hoc iam nō flagella

3

sed dona esse conspicimus. sique carnis delectatione peccamus. carnis dolore purgamur. h. ille egregius pater. sed quis in consideratione donorum non reciperet consolationem.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O homo nonne euentus ille propterea consolatius esse debet quo quis per malum aliquod quod modicum est in respectu a maximo malo supportatur. Certe fateri hoc necesse est. sed profecto hoc contingit dum quis pro culpa castigatur debite seu punitur. Datet exemplariter proculo quodam attestante. neque enim inquit corpore secari solum et vni malum sed languere sectione et ostione indigens. non ergo providencie remissio est. sed intensio nondum puniri a puniente recte. etenim vere hec maxima punitio in malo manere impunitum et si quis videre seipsum posset talem habitum habentem. tunc utique gemeret entem seipsum. Hec ille proclus. qui hac verbi gratia satis innuit manentem in malo impunitum. tantam habere deformitatem interioris habitus quod gemeret seipsum esse. et potius vellet non esse quam se esse taliter deformatum. Sed et premissae suae comparationi supra neptis mee dicta consonant manifeste.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Nonne libenter velles crescere virtutum incrementis. Vellem forsitan inquires. Vis ergo scire modum. Ecce natura docet te in plantis. Sicut enim planta quedam plantata secundum illum aristotilem non crescit. nisi parum sit concussa. Ita est et de quibusdam hominibus quod in altitudinem perfectionis non crescunt nisi tundantur vel contundantur moderate tunctione regularis discipline vel castigationis diuine quibus hic tunduntur homines nunc in spe. et tandem in re celestis habitationis plantati in domo domini in atrijs domus dei nostri. De quibus nimirum etiam sub metaphora lapidum canit sancta mater ecclesia. Tunctionibus pressuris expoliti lapides suis coaptantur locis per manus artificis disponuntur permansuri sacris edificijs.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. Nonne frater quandoque erras in via meorum. in via dei aut lento forsitan gressu procedis in eadem. Si ergo ad modum iumentum flagellaris ut utrumque corrigatur. Utique bene tecum agitur. quomodo inquires ad modum iumentum. Ecce iumentum percussum agnoscere videtur quod idcirco percutiatur. quia vel nimis lente progreditur. et ob hoc gressum accelerat. vel quia ad viam redire debeat a qua errabat. Absit autem a te frater quod minus intelligas quam iumentum. Intellige ergo quod idcirco flagellaris ne stes in via. sed celerius progrediaris quemadmodum de quibusdam psalmista ait.

7

multiplicate sunt infirmitates eorum postea accelerauerunt. Nempe in via dei non progredi regredi est. ut ait pater clareuallis. Sed et disigne acceleratur ad terminum qui est hominis summum bonum. Rursus intellige quod ideo flagellaris. quia deus error te abduxit a via dei. a via solaris pulchritudinis. et per flagella reduceris. O felicia flagella que hoc operantur. nam et via ad quam reducuntur est utique felicissima. Vie eius inquit salomon via pulchre. et semite eius pacifice. Nimirum eodem teste salomone. Via impiorum tenebrosa. nesciunt ubi coaruant. iustorum autem semita quasi lux splendens procedit. et crescit usque ad perfectum diem. Ibunt namque de virtute in virtutem. Sed quid habet pulchritudinis aut splendoris ista via. utique plus quam si esset aurea vel quam si esset de solari materia. quippe secundum magni patris Augustinum Verior est lux in spiritualibus quam in corporalibus. Sed ecce dicit ille prosper. Ad patriam vite de noctis valle vocati. Virtutum gradibus scandite lucis iter.

Capitulum tredecimum continens consolationes super dolore contritionis et vniuersaliter super penitentia.

Undecimo post premissa ad dominam consolatricem principalem accessit et alius tristis ex eo quod ei dolor contritionis et vniuersaliter penitentia incumbere. petens ab ea consolationem sibi impendi. cui illa hac de causa de suis puellis sex ydoneas assignabat ad ipsam consolandum.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice si virtutem penitentiae agnouisses. mirarer satis si tibi amara foret. et non potius ipsam cordialiter adamares. Quippe de virtute eius et actu sic scribit magnus pater Augustinus. Penitentia inquit languores sanat. leprosos curat. mortuos suscitatur. sanitatem auget. gratiam conseruat. claudis gressum. cecis restituit visum. vitia fugat. virtutes exornat. mentes muniat et roborat. Et dicitur pater. Sed quid. Vis ne scire quod penitentia languores sanat. leprosos curat. mortuos suscitatur. Ecce sanat languores quos peccata venialia faciunt dum recentia ad spiritualia opera perficienda et spiritus promptitudinem sua multitudine tollunt. Curat autem leprosos quorum maculas fedas et abominabiles ac fetorem proprii spiritus tanquam malum anhelitum peccata mortalia praesertim foris apparentia inducunt. Suscitatur vero mortuos a corde qui a deo per peccata mortalia praesertim infamatoria in cordibus hominum extincti sunt. quod nec aliquid bone vite habere iudicant. Omnes autem istos ad statum contrarium per penitentiam veram posse restitui minime dubitatur. Nimirum ut ait magnus ille archidiaconus Ambrosius. egressus malicie scilicet per penitentiam virtutis operatur ingressum eodem studio quo crimen excluditur innocentia copulatur. Audi autem quantum ad experientiam petrum illum Rauennatem.

Quis inquit in seculo peccauit enormius paulo. quis in religione
 grati? petro. Illi tñ p penitentiã meruerunt assequi nō solum mini
 sterium sed magisteriũ sanctitatis. **Q**uis vlteri? scire q pñia sani
 tatem auget. gratiam cōseruat. claudis gressuz. cecis restituit visuz
 vitia fugat. virtutes exornat. **E**cce auget sanitatem. quo em cōfert
 ad sobrietatem. eo sanitatem auget corporis addendo et sanitatem
 mentis qd vl in pte insinuat **I**hesus fili? syrach. **S**anitas inquit
 est anime et corporis sobri? pot?. **G**ratiam aut eo penitentiã cōseruat
 quo a lapsu in peccatum hoïem pseruat qd ipam nō est dubiũ opa
 ri. **S**z quid est claudis gressum restituere. nisi q ante penitentiã sūt
 qui claudicant in duas ptes. quemadmodũ dicit salomō vult et ñ
 vult piger. nec tales rectos habent gressus dum p humoris deu
 tionis carentiã aridos habent pedes affect?. quib? per penitenti
 am humor deuotionis et calor diuini amoris restituitur. et p cōse
 quens gressus rect? pmouetur. **S**z quid est restituere cecis visum
 nisi q ante penitentiã sunt qui tanp cecis visu carent debite reco
 gnitionis sui reat?. quib? ipso facto dum vere penitēt est visus hu
 iusmodi restitue?. **Q**uid est aut per penitentiã vitia fugare nisi ea
 p ipsam p̄sus excludere. **Q**uid est per penitentiã vtutes exorna
 re. nisi ipsas per penitentiã gratiam recuperantē seu etiã augentē
 valde ornare. **A**udi ihesum filiuz syrach **O**rnamentũ inquit gratie
 accipias et sequit?. ante verecundiã scz cōfessionis p̄rebit gratia
 et p reuerentiã accedet tibi bona gratia. **Q**ueni? vis scire q pe
 nitentiã mentem munit et roborat. **E**cce dstat hoc penitentiã opa
 ri eo q in tanta hominis aim cōstituit securitate. q facit eum mortē
 que oim terribiliuz finis est nō timere. **N**im quidē sic animat q pa
 tum reddit hominem. et in carcerem et in mortem ire. **D**e qua p̄fe
 cto animatione vna cū alijs penitentie laudibus loquens ille cy
 prian?. **Q** inquit penitentiã omnia tu soluis. omnia aduersa tu mi
 tigas. omnia cōtrita tu sanas. omnia desperata tu animas. **O**mnia in
 quit tu soluis scz peccatorũ debita. omnia aduersa tu mitigas scz cō
 sideratione culparum eo leuioza quo ppter eas sunt merito sustinē
 da. omnia cōtrita tu sanas scz corda per peccata vulnerata. et ob
 hoc cōtrita. omnia desperata scz corda hominum desperantia p̄
 peccatorum multitudine. tu animas saluas p̄missione. **D**e hijs p̄
 ctis vltimis. **A**udi psidorum. **P**enitentiã inquit est medicamentuz
 vulneris. spes salutis. per quã peccatores saluantur. et per quã de
 us ad misericordiam prouocatur.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. **Q**uō cur est tibi penitentiã desolationi
 et non poti? cōsolatōni. **D**ices forte. quia aliqua mala annexa
 habet. **S**z tu qui sic iudicas p hoc errare videris. q bona recompē
 santia non attendis. **N**ā si hoc malũ annexũ hz penitentiã q est ama
 ra dolorosa siue dura. malum huiuscemodi hoc pacto cōpensatur

7

quod quidem eterno bono facit adherere. quo nihil dulci⁹. nihil
suavi⁹. nihil mi⁹. **H**inc nanq; solum bonum adhesionis qua dicitur
igit eterno bono adherere contra penitentie amaritudinem dolorem
ac duriciem distingui reperit illustri jeronimo sub quibusdam h^o
metaphoris inuente. **A**maritudinez iquit radicis dulcedo pomi
compensat. pericula maris spes lucri delectat. dolorem medicine
spes salutis mitigat. qui desiderat nucleum frangit nucem. pⁿiam
agat qui vult eterno adherere bono. h^o jeronim⁹.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. **O** homo cur grauis est tibi penitencia. **D**i
ces forte q; sentio penam corporis et laborem. **S**i igitur vis q;
apud te cesset sensus h^omoi cōsidera cū patre clareuallis. q; nō sunt
adigne passionēs hui⁹ t^opis ad p^reteritam culpaz que remittit. scz
penitentib⁹ nō ad p^resentis cōsolatōis gratiā. que immittit. non
ad futuram gloriā que p^rmittit. **E**leua igit^r sensum tuum paramp
ad gratiā internā et gloriā eternā. vel saltem ad culpā que remit
tit p^rfecti⁹ sentiendā. et grauamen pⁿie incipies quoddammodo
non sentire testante p^redicto patre clareuallis. **Q**ui inquit p^rfecte
fenserit on⁹ peccati et anime lesionem. aut p^rum sentiet aut ex toto
non sentiet corporis penā. nec reputabit laborem quo peccata meru
it deleri p^rererita et carneri futura. h^o ille pater

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. **O** amice si tu dei ipsi⁹ habitudinē ad ho
minem vere penitentem agnosceres mi⁹ esz si tibi penitentiā
agere graue esz. **S**i igit^r vis scire que nā sit dei ad hominem peni
tentē habitudo. **A**udi magnuz patrem **A**ugustinū hac in re id qd
nouerit referentē. **I**usticia inq; de celo p^rsperit tanq; dei dñtis p^r
cam⁹ huic homi. q; ipē sibi nō pepcit. **I**gnoscam⁹. q; ipē agnoscit
duersus est ad penitendū peccatū suum. ouertar et ego ad liberan
dum eū. h^o ille. **S**z quid est ignoscere nisi quasi ampli⁹ non cognos
cere. **S**i igit^r vis peccata tua diuine noticie quodāmodo subtrabe
re. et ipoz in deo obliuionē ad nō imputandū inducere ipē agno
scas q; peccaueris et deo p^ricio libereris.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. **C**ur grauis est tibi penitēcia que vl^o onere
caret vl^o on⁹ leuissimū h^oz. **V**is hoc scire. **A**udi de onere pe
nitentie duos testes. **A**udi primo magnuz patre **A**ugustinum. **H**ic
nanq; de onere pⁿie quasi in ipi⁹ p^rsona sic dicit. **I**ugum meū leue
est et sarcina mea leuis. **H**ec sarcina nō est pond⁹ onerati. sz ale sunt
volatozi. h^ont em̄ et aues pennaz suarum sarcinas. et dicim⁹ q; por
tant illas in terra. portant⁹ ab illis in celum. **A**udi scdo et patrem
clareuallis. **Q**uid inquit leui⁹ onere qd nō solum non onerat. sed
portat omnem cui portandum imponit. mirum op⁹ nature. **V**nde
groscescit materia. inde sarcina leuigat⁹. et quantū crescit in massa

santum decrefcit in pondere. h ille.

VI. CONSIDERATIO.

Sexta puella sic ait. Dic homo queso quid meli⁹ horum. v^l cū
cōscientia interi⁹ p^urbata dolorem exteri⁹ nō sentire. vel bre
uem sentire dolorem exteri⁹. eterno gaudio esse pensatum. Estimo q^o
scōm p^omo iudices p^oualere. Vis igit² id q^o quantuz ad scōm in
nuit² intelligere verum esse. Audi quid recitet volumen venerabi
le decretoꝝ. Vere inq^ut penitens semp dolet. et de dolore gaudet
de peccatis. s. omissis cū occurrunt memoꝛie vel habitualiter sem
per dolet. et de hoc etiā gaudet. Audi et psalmistā. Scōm inquit
multitudinem dolorū meoꝝ in corde meo cōsolationes tue letifica
uerunt animā meā. cōsolationes inquit p^ontes scz interne v^l future
et eterne in p^oesenti sperate. Audi deniqz ap^ocius ad p^opositum ma
gni gregozij egregium testimoniū. Redemptoꝝ inquit noster mo
mentaneos flet⁹ nostros eterno cōsolatur gaudio.

Capitulum decimūquartū dicens cōsolationes sup p^uritōne.

Quartodecimo post p^omissa ad sepeditā dñaz cōsolat^o
cē p^oncipalē accessit et alia persona tristis petēs sup
imminente p^uritōne cōsolari. Et illa eidem gratia cō
solatōis impēdende de suis puellis duas assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O tu p^osona tristis cur tristaris rōne p^uri
tionis. Eozitā inquires. qz grauit^o patioꝝ et viscerib⁹ laceroz
S^z tu attende q^o ceteris p^oib⁹ meli⁹ est sic pati momentaneū dolo
rem q^o sine dolore nō accipe plē. p^o plē nāqz euadi² maledictio ste
rilitatis. p^o plē vitat² p^oditio hereditatis. p^o plē cōsequit² p^ontes
quotidianuz solaciū dissimile plurimis alijs solacijs hystronicis.
per plē p^oesertim masculinā mater si regina est cōsequitur gratiā
regis et statum securitatis. p^o plē mater si mendica est cōsequitur
sepe necessitatē sustentatōis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur p^osona tristis cum p^uritis. Cur nō
diuinis sp^os in p^omissis. Promittit nempe dñs sequelā gaudij
cātīm obliuionis toti⁹ p^oessure quā pateris. Mulier inquit cuz pic
trilliciam habet qz venit hora ei⁹. cum autem pepererit puerum. nō
meminit p^oessure p^opter gaudium. qz nat⁹ est hō in mundum. Acce
dit autem huic gaudio spes future p^obitatis ip^o p^olis. spes futuri
iuuaminis. siue in laborib⁹ mechanicis. siue mediātib⁹ beneficijs
ecclesiasticis. siue qñ p^ontes sunt alti stat⁹ puta regalis v^l cōsimi
lis. spes future affinitatis cōsistēs i cōtrahēdis m^orimonijs cū sibi pi
b⁹ vel maiorib⁹ ad firmamētum vel exaltatōz status sui p^oesentis.

7

Sed et spes accedere potest future sanctitatis ipsius plis. que etiam si statim post baptismum moriarur sortem accipit in celo statim cum sanctis alijs. quippe in celo nemo locus habet nisi sit sanctus. atque ideo mulier pariens quem habet fructum utique cum moritur post baptismum habet in celo fidelem patronum. materni doloris conscium ad ibi redendum equiualens quod hic fieri non potest quous esset debitum.

Capitulū quindecimum continēs consolaciones sup occupationibus.

Quindecimo post premissa ad dominā consolatricez principalem accessit et alius tristis de suis occupationibus querendo. cui illa de suis puellis duas ad consolandum eum valde idoneas assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Aduertas homo quod quantum unum contrarietatez bono hominis magis contrariatur tanto eidem reliquum magis aueniens inuenitur. Sed quid. Nonne occupationi contrarius est otium. quod bono hominis miro modo contrariatur. Certe si hoc agnoscere velis et diligenti consideratione perpendere. certas inuenies probationes siue directuras quod otium bono hominis intantum contrariatur quod ipsum non sine periculo temptationibus exponit dyaboli vitiorum aggregationi seu corruptioni. virtutum amissioni et demum eterne damnationi. **V**is scire quod exponit temptationibus dyaboli. Ecce otium locum dyabolo preparat. quod homo otiosus est quasi puluinar dyaboli. et ollam tepidam libenter musce insidet que feruere fugiunt. Sane quod temptationibus pateat homo otiosus. patet ex eo quod legitur in patrum collationibus quod monachum operantem unum demon pulsat. otiosus vero innumeri. Est enim homo otiosus quasi urbs sine murorum ambitu. et quasi signum ad sagittam. hinc pater clareuallis. Oim inquit temptationum sentina est otium. **S**ed et de temptationibus dyaboli aias irretientibus. Audi papalem epistolam. Otiositas inquit et voluptas arma sunt hostis antiqui. ad miserias animas capiendas. Quapropter ad contrarium hortatur te insignis jeronimus. Semp inquit aliquid operis facito. ut te dyabolus inueniat occupatum. non enim facile capitur a dyabulo qui bene vacat exercitio. **V**is autem scire quod otium exponat hominem vitiorum aggregationi seu corruptioni. discas hoc per simile. Nam aqua corrumpitur quiete. et ferrum contrahit rubiginem. Vis ulterius scire quod otium exponat hominem virtutum amissioni. Audi rursus insignem jeronimum. Nihil inquit in sancto proposito otio deterius est quod non solum accret noua sed etiam patata consumit. sancte viuendi ratio processu gaudet et crescit. cessatione torpescit. quotidianis ac recentibus virtutum incrementis instauranda mens est et viuendi habitus non de transactio sed de reliquo metiendus. **D**enique vis simul scire. quod otium exponat hominem virtutum amissioni et demum eterne damnationi. Audi premissa clareuall

de otio fugiendo

3

Ociositas inquit est mater nugarū. nouerca oīm virtutum. ipsa em̄ est que virū fortem fortissime precipitat in reatum. Facit em̄ suffocare virtutem. nutrire supbiam. et viam destruere ad gehennam.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur homo occupatōes refugis. Dices forte quia sunt laboriose. Sed cur labores declinare satagis. Dices forte quia mihi sunt graues. Sed contra hec preter ea que pro rorem meam supra declarantur. Audi consilium patris clareuallis. Subito inquit procedendum de umbra ad solem. de otio ad labores. graue cernitur omne quod incipit. Si tamen ab hijs dissuescere. ab illa se paulisper assuescere ceperit. usus tollit difficultatem. inuenit quod facile esse quod impossibile ante putauit. h̄ ille pater.

¶ Capitulum decimum sextum continens consolaciones super cure animarum impolitōne siue super onere prelatōis imposito hōi inuolūtario

Extodecimo post premissa ad consolatricem accessit etiā alius tristis quem cura animarum imposita et onus plantationis inquietabant petens consolari. cui illa huius rei gratia de suis puellis tres adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O homo cur attendis ad cure inquietudinem seu ad incommodū transitorij laboris et non magis ad maiorem requiem. quā ex plantatione spanda est eterne beatitudinis. Vis scire quod maior sit spanda. Audi verbum magni patris augustini. decretorum volumine recitatum. Nihil est inquit in hac vita et maxime hoc tempore difficilius laboriosius et piculosius episcopi aut presbiteri officio. sed apud deum nichil beatius. si eo modo militet quo noster impator iubet. Dices forte non refugerem laborem. sed periculum quod iste pater innuit anxius formido. Profecto ita dicens non erras omni quacunquē. sed tamen est quod pactum reformat quod tam in laboribus quam etiā in piculis tuum adiuuat imperfectum. Nunquid legisti angelis suis deus mandauit de te ut custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabunt te. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et basiliscum ambulabis. et calcabis leonem et draconem. Dictum est ita per lapidem duos. per bestias autem predictas audaces feroces et vniuersaliter bestiales subditos. nonnunquam venenum pueri iudicij et detractionis in platam effundentes designando. quales non abhorre hōi bone conscientie gratia dilectionis proximi. docet pater clareuallis. Nihil inquit formidet cum tali conscientia cum sancto job frater fieri draconum. et socius structionum. Sed et cui premissa de angelorum custodia sint dicta propter precedentibus. Dicta siquidem sunt ei quod dixit ut permittit. Tu es domine spes mea altissimum posuisti refugium tuum. Si itaque sperantem in domino atque apud ipsum refugij locum altissimum fiducialiter querentem

P

custodit a piculis angelorum custodia: non est ambigendum quin excellentiores angeli prelati. non solum pro se sed et propter subditos deputati. hoc nunc dei potius operentur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. **O** amice si de rebus extrinsecis preciosis gaudent homines. quanto magis gaudendum est homini de se ipso si fuerit preciosus. Hoc autem laudis adiectivum pre alijs statibus consequi poteris. si tuius pastor fueris fructuosus. Audi preter clarum illis. qui plurimis annis boni pastoris functus est officio. Si in quibus rebus raritas precium facit. nil in ecclesia preciosius. nil optabilius est bono utilique pastore. Nempe rara avis est ista iuxta illud. Rara avis in terris nigra similis cygno. sed ille. Sed tu forsitan dices. Credo quidem utilem pastorem preciosum esse et optabilem. sed iam expressa raritas terret. nec me inutilem servum presumere sinit. quod valeat talis esse. **O** amice non sis adeo pusillanimis. unam tantum causam habes ita cogitandi. que est proprie conditionis infirmitas. cui non est ulla tentatio inveniendum. Sed due vel plures sunt cause alie que vni prevalent. videlicet orationes et necessitas subditorum et prudentia circa salutem eorum. cui si te fiducialiter commendaveris. nec subire humiliter non assumptum. sed iniunctum pastorale officium presumptionis erit. sed potius sancte spei. Demum in hac parte confidas de obedientia que maxime est virtutis.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. **O** frater cur curam refugis pastoralis. forsitan inquires. quia nimium distractiva est. Sed hoc te non deturset cum sint plurima distractionem excusantia atque distractum seu cura homini pressum magnifice consolantia. que nonnullis sororibus meis inferius etiam pro tua consolatione locutus duxi relinquenda. Ad presens autem pro consolatione audias ipsius gregorii pastoris gregis dominici egregium verbum. Cur tempore dominice natiuitatis angelus pastoribus apparuerit. ipsorumque claritas dei circumfulserit ratione mystica declarantis. Nihil inquit pro vigilantibus pastoribus angelus apparet. eosque dei claritas circumfulsit hoc est quod illi pro ceteris deum videre sublime merentur qui fidelibus gregibus sollicite sciunt. dumque ipsi pie super gregem vigilant. divina super eos gratia largitur choruscat. Nec ille egregius. et ecce dicit. Qui fidelibus gregibus preesse sollicite sciunt. illi deum videre sublime merentur pre ceteris. qui sed forsitan abstractionem inordinate diligunt. et que sua sunt querunt. nec propter proximi necessitatem distractionem tolerando abnegant semetipsos. quibus pastores solliciti in sublimi tandem diuinitatis visione preferuntur. Diuina etiam gratia in presentia super eos non tantum large pro se. sed pro hijs etiam quorum curam deuotus gerunt largitur choruscante. Nec istud Bede venerabili tradidit in persona christi domini. Nolo gustum speculatiue suauitatis quam maxime in sanctis meis diligo sperantibus in protectione alarum mearum inebriatis

3

ab ubertate dom⁹ mee. sicut laboriose usam actionis finire. s; per
mortez sublimi⁹ me apparente pfici. Hoc beda venerabilis qd ne
qua⁹ p^remisse gregoriane sententie reputes obuiare. s; id sane in-
telligas dictaz de sanctis suis. i. de sanctis xpi qui nō sibi ipis. s;
ipi xpo et ei⁹ menbris saltem quantum ad preparationez animi sa-
tagunt esse sancti. quoz sanctitas non est illa de qua dicit jeroni-
mus. Sācta rusticitas sibi soli p^rdest. s; sanctitas illa que in paulo
optabat anathema esse a xpo p^r fratribus suis. s. edificandis et in-
struendis in sanctitate et iusticia coraz ipso christo.

¶ Capitulum decimumseptimum continens consolationes sup onere
prouisionis incumbentis et pcurationis.

Decimoseptimo post pmissa ad dominā consolatricem p^ri-
cipalem accessit et alius tristis grauat⁹ onere p^ruisio-
nis seu officio pcurationis. cui ipa dñā p^r consolatione
imp^rendenda de suis puellis duas pdoneas deputauit

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O frater qui onere p^ruisio-
nis tibi incumbentis grauaris attendas. q⁹ illoruz quoz es p^ruisor plurimi
magis te grauant. Ex hijs nanq; sunt quidā ut p^relati qui pugna-
re habēt cōtra subditos vitiosos. cōtra discolos et rebelles. Ex hijs
sunt et alij ut doctozes qui non sine maximo labore p^reuio noctur-
no studio et vigilijs pugnare habent. v^l in scolis cōtra errores cō-
traq; garrulos et subtiles achilleycis argumentis. Ex hijs sunt a-
lij ut cōfessionum audientie dediti. qui pugnare habent cōtra vitia
de cordib⁹ sibi cōfessionum extirpanda. Ex hijs sunt alij ut p^redica-
tores qui nocte celi plustrant lumina. et die terzis dant verbi se-
mina. et qui demones hominum temptatores fugare hñt de cordi-
bus auditoruz. quib⁹ non est colluctatio tñ aduersus carnez et san-
guinem. s; aduersus p^rincipes et p^rātes. aduersus mundi rectozes
tenebrar⁹ har⁹. cōtra spūalia nequie stantes succincti lumbos su-
os in veritate induci lorica iusticie. et in omnib⁹ sumentes scutum
fidei in quo possint omia tela nequissimi ignea extinguere. Deniq;
ex hijs sunt et alij ut deuoti oratores et cōtemplatiui. et speciali-
ter monachi seu religiosi qui impugnant^r a demonib⁹ et exercita-
tos hñt inimicos. cōtra quoz temptationes hñt pugnare. et eozum
insidiosis nequitijs repugnare. Quā putas igitur mercedem habebunt
hij om̄s. siue quantaz. P^rofecto magnā p^resus et inestimabilē
s; quid de horum p^rouisoribus. p^rofecto puto q⁹ et illi tantaz ex
eo quidem q⁹ cure p^rouisionis p^redictozum super se sarcinas susce-
perunt atq; eas in humeris suis portant quemadmodum hoc figu-
raliter sancitum videtur. equa illa lege qua strenuus pugnatōz

7
ille dauid iuste decreuit q̄ descendendum ad p̄elium et remanen-
tium ad sarcinas portio equaretur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nonne o amice v̄l quandoq; hanc p̄hy-
lonis doctissimi sententia; audiisti bonorū laborum glorio-
sus est fructus? quanto magis bonorū pariter et multorū. Et quid
Defecto cuiusq; puisionis aliorū p̄sertim bonorū viroꝝ qui bo-
nis arborib; op̄parati nesciunt nisi facere bonos fructus labores n̄
solum sunt boni. Et et multi quorū nimirum labores quos puisonē
promouet non tam sunt ipsoꝝ q̄ ipsi puisionis. Ipse nanq; non so-
lum in se sed etiam laborat in illis quemadmodum potest intelligi
textus apostoli dñtis ad thymotheū. In omnib; labora. Quanti igi-
tur putas poteris esse meriti qui puisonē es aliorū. tu cui fructus
in gloria est. nedum gloriosus. sed et copiosus. o quanta et q̄ sua-
uis esse poterit fruitio tua dum qd̄ singulis est p̄ partes diuisum tu-
um esse poterit p̄ aggregatiōē quasi totum omnium bonorū aggrega-
tione p̄fectum. Tu forte puisonē ab alio esses in merito et p̄mio.
quasi singularis. Puisonē autem aliorū deuotus ex̄ns esse poteris
quasi vniuersalis et generalis. et nonne melius hoc est in consecu-
tione finalis tue ac perpetue sortis. q̄ carere in hoc mūdo breui
tempore sollicitudine puisionis.

Capitulum. decimumoctauū continens consolationes sup incommo-
do arte celle vel dom̄ siue sup angustia carceris reclusorij vel al-
teri loci.

Decimumoctauo post p̄missa ad sep̄dictam dominam
consolatricem accessit et alij tristes sup p̄missi capitul-
li materia petens consolari. at illa ei huius rei gratia de
suis puellis tres adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice plura eē scito p̄donea testimonia
atq; saluberzima documenta ad tuam consolationem spectantia
per neptes meas inferi recitanda. Sed et quo ad p̄sens etiā no-
ueris restrictionem habitaculi p̄tilet tibi fore. Ad quid forsitan in-
quies. Defecto tam ad recolligendum vtiliter semina morū mora-
lium p̄ncipiorū homini naturaliter insitor. q̄ ad habendum se-
curum loci solacium. Vis scire p̄imum. Discas hoc exemplo. Nan-
q; quemadmodum arbor naturalis vt fructificet h̄yemis frigore
dstringente indiget. ad humoris seminalis aggregatiōē. Ita homo
moralis arbor existēs indiget frequentij stricto habitaculo. cuius
constrictionem nata est sequi quedam animi recollectio ad semina
morū. i. ad moralia virtutum p̄ncipia vtiliter. ad salubrem fru-
ctum bonorū operum conclusionib; p̄acticis aggreganda. Deero si
et scdm̄ scire velis quomodo se strictum habitaculum d̄fert non-
nunq; ad securum loci solacium. Audi valerij ex̄n̄s appellationis

3

aiement plus probari securitate ridens tugurium. q̄ tristem curis
et sollicitudinib⁹ aulam. Dicit quoq; valerius maxim⁹ humile tu-
gurium virtutes recipit. qd̄ et ipse ioco virtuoso patientissimi dyo-
genes ostendit. Dyozenes em̄ inquit cum torqueretur in dolio se
domum volubilem habere iocabatur. et se cum temporib⁹ muta-
tem. frigore enim os dolij vertebat in meridiez. estate ad septentri-
onem. et ubicunq; se sol inclinauerat dyogenis simul p̄etorium
vertebatur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Scito fr̄ q̄ distractio quā spacioſa hitati
onum loca operantur nonnunq; virtutes euacuat. e contra ar-
tum habitaculum quo se frequentantium excludit turbas hominū
eo virtutum multitudinem ad se inuitat. quarum ingressum artitu-
do non impedit. sed magis ad eam mentem recolligendo disponit.
Plinc est q̄ valerius ille maxim⁹ vt p̄etactum est. Humile inquit
tugurium virtutes recipit. angust⁹ locus magnaruz virtutum tur-
bam capit. Sed que est hac in re attendenda diuersitas. Nonne nō
mediocriter meli⁹ est associari turba virtutum q̄ hominum. Scias
non de virtutum. sed de hominum multitudine dictum esse. multi-
tudo mente confusa est. et vbi multitudo ibi confusio.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O frater si quid tibi eligenduz sit dubitas.
attendas dominum virtutum qui tenera in etate in qua tamē
quid optimuz esset nouit non in pallacio spacioſo. sed humilimi et
despectissimi loci angustia reclinari p̄eeligit. Audi Bedam vene-
rabilem verbum illud euangelicum de celestis pueri matre dictuz
reclinauit eū i p̄esepio exponentez. Duri inquit p̄esepis angustia
continetur. cui celum sedes est. Sed et grecus quidam eozundem
occasione verborum sic dicit. O admirabilem coartationem et pe-
grinationem quā subiit qui continet celū. Ab initio captat penuri-
am et eam in seipso decorat.

**Capitulum decimumnonum continens consolationes sup̄ in-
commodo peregrinationis vel exilij.**

Decimonono post p̄missa ad dominam consolatricem
sup̄radictam accessit et alius tristis conquerens de i-
commodo exilij et peregrinationis cui ipsa pro con-
solatione de suis puellis quatuor assignauit.

I. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. O amice quomodo status ille te contristat
quem deus ipse suadet. Est ne seductoz deus. Absit hoc enim
nephas est cogitare. Sed cogitandum est potius q̄ bonum quod-
dam absconditum in peregrinatione latet quod ad commodum ho-
minis pertinet. Vis scire q̄ deus statū peregrinationis suadet. Tu
di vocē ei⁹ ad abhrā. Egredere inqt de terra tua et de cognatōne

tua et de domo patris tui et veni in terram quam monstrauero tibi
Audi quoque eandem vocem ad isaac. Quiesce inquit in terra quam
dixero tibi et peregrinare in ea. Vis scire bonum quod inde sequitur
ad commodum hominis attinens. attende quod verbis ysaac dictis sub
iunxit deus. eroga tecum et benedicam tibi. Sed et post verba di-
cta abrahae. Benedicam inquit tibi et magnificabo nomen tuum.
Sed quid. Nonne dei associatio. vero inquit tecum. Sed et benedictio
ipsa diuina et nominis magnificatio reposita. pacem cordis et
consolationem. ac per consequens commodum hominis vel inter-
num magnifice operatur nec ullam magis proportionem magnitudi-
nis habet incommodum peregrinationis exterius ad pacem cor-
dis et commodum interius quam habeat ad totum mare incidens ei
nimbus.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. O frater de exilio per neptes meas di-
cta superius te possent in proposito plurimum consolari. Sed
forsan nihilominus ideo times peregrinationis incommodum. quod
in necessarijs deficere times. Absit autem hoc a te. sed iacta cogita-
tum tuum in domino precipue in peregrinatione. et ipse te enutriet.
Quid ni dixerim te enutriet. Quippe ipse amabit te praesertim pere-
grinantem non a domino. sed ad dominum ad ciuitatem sanctam
non modo ad sanctorum limina. sed lumina et numina et ad ipsum
sanctum sanctorum. Nec est impotens in valle miserie vel in qua-
cunq; eius parte te nutrire. tibi de necessarijs prouidere Audi de
hoc deo mandante loquentem in deuteronio. Peregrino inquit
qui intra portas tuas est. da ut comedat. Si ergo sic deus manda-
uit de te in tempore peregrinationis tue. confidas quod te non dese-
ret. sed siue per se siue per alios. pascet pariter et vestiet te. Audi
itaque eodem in libro loquentem. Deus inquit magnus et potens
et terribilis amat peregrinum. et dat ei victum et vestitum. et vos
ergo amate peregrinos. quia et ipsi fuistis aduene in terra egypti.
Ecce quomodo amabat eum deus scilicet peregrinum quem et per ali-
os amari mandat. Vtique per effectum qualem et ipse amorem ha-
bet ad ipsum dans ei victum et vestitum. Sane parum esset hoc in-
telligere secundum corpus tantum de exteriori cum plus deus amet animas
que indigent interiori victu scilicet verbi a deo inspirati et vestitu
vario multiplicis habitus virtuosus. quo modo scilicet animas principaliter
suadet apostolus. induite inquit vos sicut electi dei sancti et dile-
cti viscera misericordie benignitatem. humilitatem modestiam. pati-
entiam. et hoc quantum ad inferiores vestes. sed quantum ad supe-
riorem purpuream subiungit. super omnia autem haec caritatem habe-
te. hijs habitibus suadet ut induantur. et quis scilicet animas principaliter
non tamen solis animabus. sed hominibus loquens ait. Induite vos sicut
sancti et dilecti. Nimirum omnis habitus anime est etiam corporis
ipsa saltem anima mediate.

3

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. **O** karissime nonne scire se a deo amari di-
gne omne incommodum in hoc mundo superat pegrini. Digne
certe passus. **S**ed quid. profecto quod soror mea patris asseruit. deum scilicet
amare peregrinum. hoc rursus et scripture indicant. Nunc quidem
per effectum quem asserunt affectuose comparationis. nunc per effe-
ctum deesse iocunditatis in loco pegrinationis. nunc denique per ef-
fectum amorose assimilationis. **V**is scire de effectu affectuose com-
parationis. **A**udi illum phylonem doctissimum qui de quibusdam
deo loquens dicit sic. **V**t dignam perciperent pegrinationem pue-
rorum dei que tibi omni carior est terra. **V**is scire de effectu studi-
ose recommendationis. **A**udi quid dominus per moysen populo sit lo-
cutus. **P**eregrino inquit molestus non eris. scitis enim aduena-
rum animas supple desolatas. quia et ipsi peregrini fuistis in terra
egypti. **V**is scire de effectu deesse iocunditatis in loco pegrina-
tionis. **A**udi psalmistam. **C**antabiles inquit mihi erant iustificatio-
nes tue in loco pegrinationis mee. **V**is denique scire de effectu a-
morose assimilationis. **A**udi quid ad eum cleophas dixerit. **T**u in-
quit solus peregrinus es in iherusalem et non cognouisti que fa-
cta sunt in illa hijs diebus. ipse etiam moyses puulus natus tanquam pere-
grinus. paruulus nedum de celo venit. sed et de bethleem ultra una
cum matre sua per suum nutricium ioseph ductus est in egyptum manens
ibi usque ad obitum herodis qui eum perdere cupiebat. **S**ed et plu-
ries. nonnullis christus legitur apparuisse in specie peregrini. **N**aut
dubium igitur quoniam deus singulari amore dilexerit peregrinos. cum si-
militudo causa sit vel effectus dilectionis seu amoris. nam et omne
animal diligit sibi simile.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. **O** amice nonne docet te scriptura quod nedum
filijs hominum. sed et filiabus peregrinatio diuino nutu persuade-
tur. cuius incommodum persuasionis medio compensatur. immo vera-
citer superatur. **V**is hoc scire si una sis de filiabus hominum. **D**iscas
hoc ex psalmis quos quandoque forte ruminasti et attendas verba
diuino tibi nutu per psalmistam dicta. **A**udi inquit filia et vide et
inclina aurem tuam. et obliuiscere populum tuum. et donum patris
tui. et concupiscet rex decorem tuum. **S**ed quid. **N**onne obliuisci popu-
lum suum et domum patris sui est actus peregrinantis sequentis non
solum gressu corporis. sed et animi vocem illam domini ad abhraz-
egredere de terra tua. et de cognatione tua. et de domo patris tui
et obliuiscere igitur filia et tu populum tuum et domum patris tui
et attendas medium per quod hoc tibi persuadetur. psalmista subiungen-
te. et concupiscet rex decorem tuum. **O** qualem vel quantum. **C**erte
passus magnum vel maximum. **R**eges nimirum presertim magni vel ma-
gnis assueti prout non ponderant. **D**ecor ergo que rex magnus dominus

7

et rex magnus super omnes deos concupiscit. non potest esse par-
uus. Dices forte quo pacto ex filie huiusmodi peregrinatione se-
quitur decore ille. Profecto ex memoria populi sui et domus patris
sui quedam ei videtur adherere affecto. immo verius infectio spi-
ritualis decoris non mediocriter exclusiua. ad quem decorem vi-
detur econtra dicta peregrinatio predictorum obliuionem cau-
sans. ac per consequens infectionem remouens nec propter transi-
tum celerem facile simile contrahens esse dispositiua. Desertim fi-
lia aurem suam inclinante et audiente ac vidente interius quid
loquatur in ea dominus deus. qui interius non persuadet nisi pul-
chra et decora. Vnde talis propter peregrinationis sue gressum de-
coris et pulchritudinis vel dispositiue causatiuum meretur audi-
re illud sponsi canticum. quod pulcri sunt gressus tui in calceamentis
filia principis. talis fuit illa hautdubium quam ihesus eternus a-
mor dilexit plurimum. que vna cum martha sorore sua de magda-
lo et bethania per impetuosum mare marsiliam usque peruenit et
fortitudinem virilis animi sua in hac peregrinatione ostendit de
qua ob hoc legitur. Mulierem fortem quis inueniet procul et de vl-
timis finibus precium eius id est premium tam remote usque ad par-
tes occidentales peregrinationis. et sequitur fortitudo et decore
indumentum eius et ridebit in die nouissimo.

Capitulum vicesimum continens consolationes super proprie domus
seu hospitij carentia.

Uicesimo post premissa ad dominam consolatricem an-
tedictam accessit et alius tristis propter proprie ha-
bitationis carentiam desolatus et petens consolari.
cui illa hac de causa de suis puellis tres satis ydone-
as deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice si imperator vel rex aliquis ma-
ximus propriam domum non haberet. tunc reuera stultum es-
set reprehensioneque dignum pauperem seruum presertim in terra pe-
regrinationis transitorie de proprii hospitij carentia querulari. S-
quid. Nunquid ille vnus mundi princeps rex regum. et dominus
dominantium in terra qua a celo secundum carnem peregrinatus
est in hoc mundo propriam aliquod possedit hospitium. Certe non.
quod per suum euangelium met testatur. Vulpes inquit foveas
habent. et volucres celi nidos. filius autem hominis non habet
ubi caput reclinet. hoc autem dicit testante beda venerabili quasi
diceret et adiceret. cum tante sim paupertatis vt nec hospitium
quidem habeat et non meo vtar tecto. Quocirca audi et jobanem os aureum

3

Aspice inquit qualiter paupertate quam dominus docuerat per opera demonstrat. non erat ei mensa. non candelabrum. non domus nec quicquam aliud talium. sed ille. Sit ergo et tibi solatium habere dicte tue carentie socium talem et tamen.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O mi frater si nosset domum aliam tibi in celis preparatam que et qualis esset penitus vilipenderes et pro nihilo reputares. sed et digne contemneres domum habere propriam hic in terris. Nonne legisti apostolum. Scimus inquit quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur quod edificationem ex deo habemus. domum non manufactam. sed eternam in celis. Et forsitan inquires. que qualis. quanta. Ecce si que sit quantum ad substantiam scire velis. profecto mansio est de substantia celi empirei cui libet non indigno disposita ab eterno. Si scire velis quantitatem. Ecce si quolibet stella visu notabilis paucissimis forte exceptis maior dicitur tota terra. et si cum hoc celum empireum quanto stella toto celo est altius. tanto sit et maius seu latius. et presequens omnium corporum maximum ut hinc dictum sit prophetice. O israel quoniam magna est domus dei. non est arbitrandum cuiusquam mansionem in domo illa dei tam magna constitutam quam esse oportere. Si vero qualitatem scire desideres. Ecce gloriosus ille miles sanctus sebastianus mansiones possidendas in celis vocat per metaphoram sphericas mansiones. Ecclesia vero cantu suo dulcissimo vocat eas mansiones lucidissimas. in circuitu inquit tuo domine lumen est quod nunquam deficiet ubi constituiti lucidissimas mansiones ibi requiescunt sanctorum anime. Domus etiam dei magna hiis mansionibus distincta non ut domus quedam ezechiei sed ut regis totius celestis hierarchie. domus est aromatum. cuius qualitas est resultans ex odore sanctorum. cum ecclesia cantet teste aquinensi quod odor suavissimus erunt corpora sanctorum. Est etiam mansio letantium de qua psalmista ait. sicut letantium omnium habitatio est in te scilicet propter vocalem cantum. In ciuitate namque domini clare sonant iugiter organa sanctorum. Audi gregorium hac in re egregie locutum. In illa inquit eterna patria cum iustorum mens in exultatione rapitur. lingua in canticum laudis eleuatur. O vere degenerem qui hiis domus dei qualitatibus et gratissimis accidentibus non rapitur. qui non dicit vel in corde cum psalmista. domine dilexi decorem domus tue. aut qui non dicit. vna petra a domino hanc requiram ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee. Sed dices forte quoniam modo mansionem in hac domo consequi poteris. Ecce profecto correspondendum esse reos et cooperandum ipsi redemptori nostro in mandatum nato ut scilicet quem admodum de ipso beda ait venerabilis qui ad dexteram patris sedet in diuerso loco eget. Ita et nos cum nos carentie reformando

V

domo propria vel hospitio hic libenter velimus egere ut in domo patris sui nobis per eum prepararentur dicte mansiones lucidissime pariter et iocundissime.

III. CONSIDERATIO

Tercia puella sic ait. O amice si per premissa nondum tua cessavit tristitia peregrinationis tue tempore. consilium sequere illustris jeronimi ut si velut in heremo corporali cares hospitio si hoc terret. paradisum mente deambules quo pacto cum mala que nos hic premunt ad deum ire et que sursum sunt querere nos compellunt. perambulandi tibi datur occasio celestes illas officinas et utrunque etiam modo hoc in tempore per sancte spei certitudinem spiritui tuo de hospitio providendi. ut quod tandem habebit in re interim se in illo recipiat in spe sancta. ad minus spe gaudendo. quod quidem iusta in libra ponderatum videtur corporali hospitio prevalere. Denique sapientia edificavit sibi domum scilicet ipsam mundam animam que sedes est sapientie secundum patrem clarevallens. Itaque hac indigentia proprie domus exterioris te ad interiorum convertendo atque excellentiorem. dicas cum philone doctissimo. Intra in domum meam scilicet domum cordis conquiescam cum illa id est cum ipsa sapientia. non enim habet amaritudinem conversatio illius nec tedium convictus illius. sed leticiam et gaudium. et ita videbis multipliciter quod recompensatio est possibilis proprii hospitalij corporalis.

Capitulum vicesimum primum continens consolationes super incommodo in defectu lecti vel cussini consistente

Vicesimo primo post premissa. ad dominam consolatricem illusterrimam accessit et alius tristis propter defectum lecti et cussinorum desolatus petensque consolari. cui illa mox de suis puellis duas assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice tu nescis de quo querularis. utinam te non sic gravares querelis. Num soli stupati lectis vel cussinis possunt dormire aut suo languori consulere. Absit quippe non dixit sponsa amore languens fulcite me cussinis qui arte comparantur. sed fulcite inquit me floribus. que natura preparat. Sed et de somno si vis scire ac de consimilibus. Audi boetianam illam consolatricem. Eelix inquit nimium prior etas. Facili que sera solebat. jeiunia solvere glande. Non bachica munera norat. Somnos dabat herba salubres. Docuque lubricis amnis. Umbrae altissima pinus. Utinam modo redirent. In mores tempora prisca. Hec illa que proorsus existens sapiens si etatem in qua ista erant felicem nimium fuisse affirmat. si et temporum eorundem reditum exoptat.

3

restat profecto ut moderna tempora cum suis comodis arte atq;
solicitudine nimia comparatis propter effectus suos malos quos
inducunt infelicia sint censenda. hinc namq; refert et illustris pa-
ter jeronimus qd Epicurus philosophus licet tantus esset volupta-
tis assertor ut ipsam felicitatem constitueret. libros tamen suos
replevit oleribus et pomis. vilibus cibis determinans esse viuen-
dum. ex eo qd exquisite epule maiorem penam habeant in inquiren-
do. qd voluptatem in abutendo nec posse sapientie vacare si mente
abundantiam cogitemus.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O frater nescis qd testante paulo spiritu
salis omnia iudicat. iudicium ergo viroꝝ spiritualium ce-
terozum hominum iudicio est in proposito preferendum et quod
iudicant eligendum. magisq; gratum est habendum. Sed quid. Non
ne viros spirituales seipso castigare et viros religiosos mollibus
lectis duos saccos straminum vides preeligere. Sed et prochu-
dos. Cur non erubescis robuste frater de lectorum siue cussinorum
aut pulvinarium carentia querulari. cur non attendis vel nati sal-
uatoris tenerima membra. et nichilominus per eum electa et pre-
electa incommoda. Dic queso quo lecto utebatur in stabulo aut q
bus cunis vel cussinibus in presepio. Certe nec interius plumosus.
nec exterius deauratus. aut aliter speciosus. vel preciosus erat ei
lectus vel cussinus. sed feno iacere pertulit. qui nec cunas habuit.
Audi canticum matris ecclesie d matris sue marie utero iam egres-
so infante sic cantantis. Feno iacere pertulit presepe non abhorru-
it. paruoq; lacte pastus est. per quem nec ales esurit. Audi rursus
quid euangelica hystoria narret de maria. peperit inquit filium su-
um primogenitum. et pannis eum inuoluit. et reclinauit in prese-
pio. quia non erat illi locus in diuersorio. Audi quoq; ppter cuna-
rum carentiam quid grecus quidam circa hoc de filio dei mox na-
to dixerit. Ab ipsis inquit primordiis volebat hominum calcare
superbiam. atq; ideo non tantum ho fit. sed etiam homo pauper
et pauperem matrem elegit que caret cunis quibus natum infantem
reclinet. Qua in re pensandum non forte ita contigisse. sed ut pmi-
sa testantur ex ipsius quidem infantis electione. de quo si conside-
res qd ipse fuerit dei virtus et dei sapientia. proorsus insipiens com-
probaris. si electio tua sue fuerit contraria.

Explicit tercius liber de consolatione theologie. Incipit liber
quartus continens consolationum remedia contra illa turbativa:
que opponuntur glozie et boncz. Capitulum primum continens
consolationes super amissione vel carentia glozie mundane.